

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kandidatuppsats

Journalistprogrammet HT 2015

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Av: Joanna Bartley och Emily Brodin

Handledare: Marina Ghersetti

STRÖMMAR FRÅN MEDELHAVET

En kvantitativ studie om rapporteringen kring
flyktingsituationen hösten 2015

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

Abstract

On September 2 2015 a three-year-old Syrian boy named Alan Kurdi was found dead on the beach in Bodrum, Turkey. Alan Kurdi is one of thousands refugees who have drowned while taking the dangerous boat ride over the Mediterranean Sea to escape terror and war in Syria. The shocking picture of his body became the starting point of massive media coverage of the refugee situation in Europe today. According to UNHCR, over 50 million people in the world are refugees today and about 900.000 of them have arrived in Europe by the Mediterranean Sea in 2015.

In this Bachelor thesis we are examining the Swedish media portrayal of the refugee situation in Europe. By using a quantitative method and applying theories of newsworthiness and social identity, we have studied 490 articles from September 2015 in Sweden's four largest newspapers: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet and Expressen. Our aim is to find out how the refugee is portrayed by looking at each person's gender, age, name, title and position in the article. We want to find out if there is any stereotypical way of presenting the refugees. Furthermore, we want to know if the refugees get to define their own situation or if there are other actors such as politicians, organizations or journalists speaking above their head.

Our results show that the newspapers are providing a rather chaotic picture of the refugee situation. Words such as catastrophe, crisis and stream are frequently used to reinforce the impression of turmoil. Forceful words like these can create negative associations amongst the readers and has the potential to influence their opinion about refugees. Refugees get to speak in approximately 60 percent of the articles, but they are rarely the most cited actor. Politicians and columnist are often speaking above their heads. Moreover, we have found a significant difference in the portrayal of men and women. Men are overrepresented in all of the categories in our study. This can partly be explained by the fact that there are more men than women amongst the refugees (according to UNHCR). Nevertheless, the female refugees that do occur in the articles are less likely to be presented with a professional title and less often occurs as the main actor.

Keywords: *refugees, Mediterranean Sea, media portrayal, Swedish daily press, content analysis.*

Nyckelord: *flyktingar, Medelhavet, mediebild, svensk dagspress, innehållsanalys.*

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	5
2 BAKGRUND.....	6
2.1 Flyktingar.....	6
2.2 Migration till Sverige är inget nytt.....	7
2.3 Vilka människor är på flykt.....	9
2.4 Situationen.....	9
3 TIDIGARE FORSKNING.....	11
3.1 Ett kommande hot.....	11
2.2 Diskriminering med ord.....	12
4 TEORI.....	14
4.1 Nyhetsvärdering.....	14
4.2 Medielogik.....	15
4.3 Vi och dem.....	16
4.4 Att se andras lidande.....	17
4.5 Stereotyp.....	18
5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	19
6 MATERIAL OCH METOD.....	20
6.1 Studien.....	20
6.2 Material.....	20
6.3 Sveriges fyra största dagstidningar.....	20
6.3.1 Morgontidningar.....	21
6.3.2 Kvällstidningar.....	21
6.4 Avgränsningar.....	22
6.5 Kodbok.....	23
6.6 Validitet och reliabilitet.....	23
6.7 Generaliserbarhet.....	24

7 RESULTAT OCH ANALYS	26
7.1 Omfattning	26
7.2 Vad handlar artiklarna om?.....	28
7.3 Vem uttalar sig om flyktingsituationen?.....	29
7.4 Vilka ord används i texterna för att beskriva situationen?.....	32
7.5 Vem är flyktingen?	34
7.6 Vilka typbilder av flyktingar finns i tidningarna?.....	39
8 SLUTDISKUSSION.....	42
9 REFERENSLISTA	45
9.1 Litteratur	45
9.2 Internetbaserade källor.....	46
10 Bilagor.....	49

1 INLEDNING

En treårig pojke ligger ensam vid strandkanten i turkiska Bodrum. Hans röda t-shirt och blåa shorts är genomblöta, översköljda av vågorna. Hans små runda armar vilar längs med den korta överkroppen. Ansiktet är nedvänt mot sanden. Det är den 2:a september 2015 och under veckan som följer sprider sig nyheten om den syriska flyktingpojken Alan Kurdis död som en löpeld i medierna, runt om i Europa och världen. Alan Kurdis öde är inte unikt - han är en av hundratusentals¹ flyktingar som tagit vägen över Medelhavet för att söka trygghet i Europa under de senaste åren. Han är en av tusentals² som inte klarat den riskfyllda färden. Men bilden på den drunknade pojken väcker starka reaktioner bland nyhetspubliken och journalisterna själva och blir början på en massiv mediebevakning av den rådande flyktingsituationen.

Många av de som flyr är på väg till, eller befinner sig redan i, Sverige. Enligt Migrationsverket beräknas antalet asylsökande i Sverige under 2015 landa någonstans mellan 140 000 och 190 000 personer. Vi anser därför att svenska medier har ett stort ansvar i hur flyktingarna framställs, eftersom medier spelar en stor roll i hur den sammantagna bilden av ett fenomen konstrueras. Det finns en betydande makt i att kunna avgöra vem som får komma till tals, vilka förslag som ska få uppmärksamhet och ur vilket perspektiv en nyhet ska presenteras - vilken *bild* av flyktingsituationen som lyfts fram i medier har potentialen att påverka både medborgare och makthavare.

I vår uppsats vill vi därför undersöka hur mediebilderna av den som flyr ser ut i Sveriges två största största morgontidningar: Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, samt de två största kvällstidningarna: Aftonbladet och Expressen. Vi kommer studera artiklar som publicerades under september 2015, då rapporteringen om flyktingsituationen intensifierades. Vi vill undersöka hur personligt/nära flyktingar presenteras i de publicerade artiklarna och om det finns en stereotyp bild som dessa tidningar ger av människor som är på flykt. Studiens relevans är att det saknas en aktuell kvantitativ undersökning (enligt våra efterforskningar) över vem flyktingen är, enligt media, i den svåra flyktingsituation vi befinner oss i i dag.

¹ UNHCR, Refugees/Migrants Emergency Respos, hämtad 2015-12-03
<http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

2 BAKGRUND

2.1 Flyktingar

I FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) från 1951 års Genèvekonvention, som tar upp flyktingars rättsliga ställning och återfinns i ett flertal staters utlännings- eller flyktinglagstiftning, definieras flyktingen på följande vis:

*"En person som flytt sitt land med anledning av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning, som befinner sig utanför det land, vari han är medborgare och som på grund av tidigare nämnd fruktan inte kan eller vill återvända till det landet."*³

Att förklara begreppet flykting är relevant för att inte blanda ihop den utsatta gruppen flyktingar med personer som emigrerar av andra orsaker som till exempel jobb eller kärlek.

Efter första världskriget, då många människor fördrevs på flykt, ansågs ett samarbete på ett internationellt plan vara nödvändigt för att kunna lösa flyktingproblemet. Sedan 1921 har internationella flyktingorganisationer samordnat uppgiften att bistå med rättsligt skydd för flyktingar. Perioden efter första världskriget ansågs flyktingar vara personer som tillhörde en viss nationalitet, till exempel personer som efter 1917 lämnat Ryssland. Det innebar att det enkelt gick att fastställa vilka som var flyktingar. Nackdelen med att knyta flyktingar till en nationalitet var dock att personer som till exempel flytt från det fascistiska Italien inte klassades som flyktingar och därmed inte gavs samma rättsliga skydd.⁴

Det var först efter andra världskriget som definitionen av flyktingar utvecklades till den som återfinns i flyktingkonventionen i dag. Denna definition innebär att det krävs en individuell prövning för att fastställa flyktingskapet. Flyktingars rättsliga ställning innebär bland annat att de ska likställas med landets egna medborgare med bland annat rätten att röra sig fritt i tillflyktslandet och berättigad till flyktingpass (resedokument). Flyktingar ska även ha tillgång till bostäder, utbildning och arbetsmarknad. En flykting som riskerar förföljelse i sitt hemland kan inte bestraffas för olovlig inresa eller uppehåll i tillflyktslandet och får inte heller sändas tillbaka till ett land där hen riskerar att förföljas.⁵

³ UNHCR, FN:s flyktingkommissarie. hämtad: 2015-12-01,

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/flykting>

⁴ Melander Göran & Pålsson Lars, "Flykting", hämtad: 2015-11-03,

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/flykting>.

⁵ Ibid

2.2 Migration till Sverige är inget nytt

Genom historien kan vi se att olika grupper av människor invandrat till Sverige i hundratals år. Under mitten av 1800-talet och fram till 1930 var Sverige ett utvandrarsland men det förändrades under andra världskriget, då många flyktingar från Tyskland, Baltikum och de nordiska grannländerna kom till Sverige. Efter kriget var det många flyktingar som återvände till sina hemländer men flera, särskilt från Baltikum, stannade kvar. Efter kriget ökade även arbetskraftsinvandringen. Människor från bland annat Skandinavien, Italien, Grekland och Jugoslavien sökte sig frivilligt till Sverige.⁶

År 1961 startades Statens invandrarverk (föregångare till Migrationsverket) som då arbetade med integrations- och invandrarfrågor. En reglerad invandring infördes i slutet på 1960-talet. Krav infördes på att de som ville arbetsinvandra var tvungna att ha jobb och bostad klart innan de kom till Sverige. Denna reglering gällde dock inte människor på flykt.⁷ Antalet asylsökande från Iran, Irak, Libanon, Syrien, Turkiet och Eritrea började öka i hela Västeuropa under mitten av 1980-talet. 1985 infördes ett nytt system för mottagandet av asylsökande, då övergick ansvaret till Statens invandrarverk från Arbetsmarknadsmyndigheten. I slutet på 1980-talet kom fler asylsökande från Somalia och Kosovo. I samband med att det kommunistiska förtrycket bröt samman blev det lättare för människor att lämna sitt land och en mängd asylsökande från de forna öststaterna kom till Sverige. Detta ledde till att väntetiderna på beslut blev längre och antalet förläggningar ökade. Allt fler fick dessutom avslag på sina asylansökningar, eftersom att det inte alltid var förföljelse som drivit individer på flykt utan istället fattigdom och drömmen om en bättre framtid i Västeuropa.

I början på 1990-talet tog Sverige emot drygt 100 000 flyktingar i samband med det jugoslaviska sammanbrottet. År 1995 blev Sverige medlem i EU och år 1999 satte EU upp mål för en gemensam asyl- och migrationspolitik. Under 2000-talet lade EU i en högre växel för att förbättra asyl- och migrationspolitiken och under 2001 blev Sverige en del av Schengensamarbetet, som innebär öppna gränser inom de 13 länderna som då ingick i samarbetet. Detta öppnade upp den svenska gränsen och fler EU-medborgare sökte sig till Sverige för att arbeta under kortare eller längre perioder. I slutet av 2005 införde riksdagen en tillfällig lag som gällde att personer som avvisats men aldrig lämnat Sverige skulle få sina ärenden prövade ännu en gång av Migrationsverket. Denna tillfälliga lag gjorde att drygt 30 000 personer fick sina ärenden prövade återigen. I juli år 2006 genomfördes en lagändring som

⁶ Migrationsverket, "Fakta om migration", hämtad 2015-11-24, <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Historik.html>

⁷ Ibid.

innebar att kommunerna själva blev ansvariga för att förse ensamkommande asylsökande barn med boende. Tidigare låg ansvaret på Migrationsverket. Samtidigt ökade antalet asylsökande ensamkommande barn från cirka 400 per år till flera tusen, vilket innebar stora påfrestningar för kommunerna.

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd har från och med augusti 2010 rätt att arbeta under handläggningstiden under förutsättningar att de exempelvis kan styrka sin identitet. Tidigare hade lagstiftningen endast gett tillstånd om ärendet bedömdes ta längre än tre månader. År 2013 fick personer som vistas i Sverige utan tillstånd rätt till samma subventionerade hälso- och sjukvård som asylsökande, vilket innebär akut sjukvård. Barn utan tillstånd fick rätt till fullständig hälso- och sjukvård och dessutom tandvård. I september 2013 beslutas det om Migrationsverket ska ge permanenta uppehållstillstånd till alla statslösa och personer som flyr från krigsdrabbade Syrien.⁸

Samarbetet inom EU har fortsatt utvecklas och numera hör alla EU:s gamla medlemsländer förutom Irland och Storbritannien till Schengensamarbetet. De länder som anslöt sig till EU 2004 har också undertecknat Schengenavtalet⁹, men avtalet tillämpas ännu inte. Även Island och Norge som står utanför EU har skrivit under Schengenavtalet. Avtalet innebär att gränskontroller länderna emellan inte längre genomförs, dock har länderna rätt att införa gränskontroller om den allmänna ordningen och säkerhetens hotas.¹⁰

En av grundstenarna i det europeiska asylsystemet är Dublinförordningen, som innebär att en person som söker asyl i Europa inte själv får välja vilket land som prövar hans asylansökan. Det finns flera kriterier som avgör var asylansökan ska ske, till exempel kan det innebära att personen måste söka asyl i det första säkra landet hen anländer till, eller i ett land där personen redan har familj. Dublinstaterna innefattar EU-länderna, Norge, Island, Schweiz och Liechtenstein.¹¹

Varje år tar Sverige emot kvotflyktingar som enligt UNHCR inte kan återvända till hemlandet eller flyktlandet. Hur många kvotplatser Sverige har bestäms av Sveriges regering.

⁸ Migrationsverket, "Fakta om migration", hämtad 2015-11-23, <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Historik.html>

⁹ Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovenien, Slovakien, Tjeckien och Ungern.

¹⁰ Migrationsverket, "Schengensamarbetet", hämtad 2015-12-03, <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/EU-och-internationellt/Schengensamarbetet.html>.

¹¹ Migrationsverket, "Dublinförordningen", hämtad 2015-12-03, <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Den-aktuella-flyktingsituationen/Dublinforordningen.html>.

Sedan 2011 har Sverige tagit emot 1 900 flyktingar varje år. Flyktingkvoten för 2015 är likaså 1 900 personer, vilket kan komma att ändras på grund av den rådande situationen.¹²

2.3 Situationen

Under 2011 pågick demonstrationer och stora sammandrabbningar i Nordafrika och Mellanöstern. Protester för att få igång en förändring började i Tunisien och spred sig sen vidare till Egypten, Algeriet, Libyen och senare även till Syrien. Önskan var att förändra styrelseskicket och på så sätt få igång en demokratisering, bättre levnadsstandard och att upprätthålla mänskliga rättigheter. Dessa protester har kommit att kallas "den arabiska våren" i västerländsk media.¹³

Familjen Assad har styrt Syrien sedan år 1970 då Hafez al-Assad tog makten genom en militärkupp. Sedan år 2000 har hans son Bashar al-Assad styrt den auktoritära regimen. I mars 2011 nådde den arabiska våren Syrien och flera demonstrationer hölls runt om i landet. Detta straffades hårt av regimen. President Assad anklagade demonstranterna för att vara sunni-islamistiska terrorister och försökte därmed bevisa att så var fallet. Det fredliga upproret blev snabbt våldsamt och den arabiska våren utvecklades till ett inbördeskrig.¹⁴

Samtidigt som det pågår ett inbördeskrig i Syrien pågår det även ett krig mot jihadistgruppen Islamska Staten (IS). IS var tidigare främst verksamma i Irak, men har på grund av kriget kunnat växa och ta kontroll över stora områden i östra Syrien. IS brutala övergrepp i både Irak och Syrien har försatt många människor på flykt. Andra konflikter som många människor flyr ifrån i dag pågår i bland annat Afghanistan, Eritrea, Nigeria och Somalia.¹⁵

2.4 Vilka människor är på flykt?

Under 2015 har FN:s flyktingorgan UNHCR gått ut med i sin årliga rapport, Global Trends, att det finns rekordmånga flyktingar i världen. Över 50 miljoner människor beräknas vara på flykt, så många människor har inte varit på flykt sedan andra världskriget. De menar i sin rapport att en anledning till den rekordhöga siffran är kriget i Syrien. Under förra året var nio miljoner människor från Syrien på flykt varav 6,5 miljoner var internflyktingar och resterande

¹² Migrationsverket, "Den svenska flyktingkvoten", hämtad 2015-12-03, <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Flyktingkvoten/Den-svenska-flyktingkvoten.html>

¹³ Globalis, "Syrien", hämtad 2015-11-23, <http://www.globalis.se/Konflikter/Syrien>.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

2,5 miljoner var på flykt utanför landet. En siffra som ökat sen förra året.¹⁶ Strax under 900 000 personer har flytt till Europa via Medelhavet 2015. Enligt statistik från UNHCR är 61 procent av dem män och 15 procent kvinnor. Resterande 23 procent är barn.¹⁷

¹⁶ UNHCR, *Global Trends 2014*, hämtad 2015-11-21,
http://www.unhcr.org/556725e69.html%23_ga%3D1.70808025.831823958.1448280431&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=j7BdVt3gNleusQH0sZywCw.

¹⁷ UNHCR, *Refugees/Migrants Emergency Response*, hämtad 2015-11-29,
<http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>.

3 TIDIGARE FORSKNING

Medieforskningen kring journalistik och etnisk mångfald fokuserade på rasism och diskriminering i nyhetsrapporteringen redan på ett tidigt stadium. Sedan 1960-talet har nyhetsrapporteringen kring invandring stadigt ökat. Detta bekräftas i en kvantitativ undersökning som gjordes av nyhetsprogrammet Rapport. Undersökningen visar att invandring och invandrarfientlighet var bland de topp fem mest relevanta ämnena i medierapporteringen.¹⁸ Graf skriver i *Handbok i journalistikforskning: Journalistiken och den etiska mångfalden* att Hartmann och Husband under 1970-talet noterade att immigranter presenterades som hot och problem i brittisk media. Immigranterna var något som avvek från det normala i nyheterna, vilket i sin tur fick en påverkan på samhällets syn på invandring. Samma analys nämner Graf att van Dijk gjort i sitt arbete om mediernas roll i att reproducera rasism i samhället, nämligen att rapporteringen om invandrare bestäms av nyhetsvärde och journalisternas fördomar. En rasism där en vit majoritet står över icke-europeiska minoriteter. Van Dijk menar även att framställningen har blivit mer subtil. Invandraren beskrivs oftare som en belastning för det europeiska samhället, istället för att definiera invandrarens situation.¹⁹

3.1 Ett kommande hot

Ylva Brune skrev avhandlingen *Nyheter från gränsen: Tre studier i journalistiken om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld* (2004), där hon undersökte hur nyhetsrapporteringen kring invandrare och flyktingar såg ut under våren 1993. Brune kom fram till att nyhetstexterna kring flyktingar och flyktingpolitik år 1993 var av den hårda och seriösa karaktären. Källorna var oftast myndigheter som fick komma till tals. Det fanns också drag av att människorna som flydde till Sverige beskrevs som ett kommande hot utifrån, vilket skulle bli ett säkerhetsproblem för Sverige. Vilka händelser som gjort dessa människor till flyktingar och flyktingarnas egna säkerhetsproblem, lämnades därhän och deras egna röster hördes sällan. Ord så som "flyktingströmmar" användes och associerade flyktingarna till ett hot likt naturkatastrofer. Ylva Brune menar att skapandet av "de andras"

¹⁸ Graf Heike, *Handbok i journalistikforskning: Journalistiken och den etiska mångfalden* (Lund, studentlitteratur, 2015), 340.

¹⁹ Ibid 337-338

levnadssituation kan bygga på konstruktionen av en önskan om att ”vi” har en överlägsenhet i relation till ”dem”.²⁰

Gunilla Hultén har i sin doktorsavhandling *Främmande sidor* (2006) studerat fyra svenska dagstidningar under åren 1945-2005. I avhandlingen undersöker hon hur texter om invandrare och migrationspolitik skildrats under åren. Hon menar att på senare år, under 2000-talet, har de ekonomiska problemen påverkat tongångarna kring migration och invandrare. Från att tidigare beskrivits mer som en tillgång beskrivs invandringen nu oftare som en ekonomisk börda. I nyhetstexter från 1985 och senare beskrivs invandringen som en ekonomisk belastning hos kommunerna samt ett hot mot välfärdssamhället. I de fall som invandrare beskrevs som ett hot mot Sveriges normer, jämställdhetsideal och välfärd under 1985 i tidningarna var det vanligast i samband med situationer genom någon form av maktgripande, till exempel polisingripande, åtgärder eller skärpta regler.²¹

3.2 Diskriminering med ord

Kristina Boréus tar i sin bok *Diskriminering med ord* (2005) upp den begreppsapparat som hon utvecklat och gett samma namn som boken. Hon menar att det går att urskilja fyra sorters diskriminering: utestängning, nedvärdering, objektifiering samt förslag som pekar på negativ särbehandling. Alla fyra diskrimineringssorter är i olika former negativ särbehandling som görs med ord. Att bli utestängd är något som skapar ångest hos oss människor. När utestängningen sker språkligt så kan det få direkta påtagliga negativa konsekvenser för en grupp människor som stängs ute från något som är av vikt för dem.²² Nedvärdering syftar till den verbala nedvärderingen och är den mest uppenbara formen av diskriminering med ord. Att nedvärdera är att framställa ”de andra” som inte är ”vi” som underlägsna oss.²³ Diskriminering i form av objektifiering innebär att man behandlar människor som om de vore ett ting. Genom att behandla människor som om de saknade känslor, handlingsförmåga eller som ett ting så gör man dessa människor till ett verktyg utifrån andra människors tänkta

²⁰ Brune Ylva, *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om ”invandrare”, flyktingar och rasistiskt våld*, (Göteborgs Universitetet, 2004).

²¹ Hultén Gunilla, *Främmande sidor – främlingskap och nationell gemenskap i fyra svenska dagstidningar efter 1945*, (Stockholms Universitetet, 2006), 213.

²² Boréus Kristina, *Diskriminering med ord*, (Umeå, Borea, 2005), 28.

²³ Ibid, 33.

behov eller önskningar. På så sätt bortser man också från de berörda människornas egna behov och känslor.²⁴

²⁴Ibid, 42-43.

4 TEORI

4.1 Nyhetsvärdering

För att förstå varför medierna förmedlar en bild eller en viss vinkel på flyktingsituationen är det viktigt att veta hur nyheter väljs ut. Därför kommer vi nu att titta närmare på nyhetsvärdering. De första undersökningarna om nyhetsvärdering kom på 1950-talet. Sedan dess har flera studier genomförts om vilka händelser och förhållanden som medierna uppmärksammar. Resultat visar att de händelser som blir nyheter har vissa gemensamma egenskaper. I studierna har dessa egenskaper fått olika benämningar, men Marina Ghersetti²⁵ förklarar att det ”*sammanfattningsvis handlar om närhet till publiken, sensation och avvikelser, elitcentrering och förenkling*”. Hur nära en händelse ligger tidsmässigt, geografiskt och kulturellt i förhållande till nyhetspubliken påverkar om, hur och på vilket sätt den uppmärksammas. Större *närhet* innebär sannolikt att händelsen blir en större nyhet. Oväntade, oförutsedda och ovanliga händelser blir ofta nyheter eftersom de väcker publikens nyfikenhet. Ofta prioriteras samhällsviktiga ämnen lägre än mer sensationella nyheter om ”*sex, olyckor, rättsröra, kändisar och sport*”.²⁶ Aktörer som vanligtvis får komma till tals i nyheterna tillhör dessutom många gånger en politisk, kulturell, ekonomisk eller idrottslig *elit*. Till sist är nyheter även en *förenkling* av verkligheten. Det innebär att enskilda och enkelspåriga händelser har större chans att bli nyheter än längre och mer komplicerade förlopp. Även språket i nyhetsrapporteringen hålls enkelt och avskalat.

I jakten på läsaren har dramatiska och sensationella berättelser fått ett allt större genomslag i nyhetsjournalistiken. Det som tidigare varit journalistikens kvalitetsstämpel har på senare tid haft svårt att väcka något intresse hos publiken. Väsentliga och relevanta nyheter har fått ge plats åt mer sensationella och dramatiska nyheter. Marina Ghersetti menar att tecken finns på att händelser med stor medieövervakning och med tillgång till bilder och som lätt kan anpassas till stereotypa dramaturgiska mallar kommer bli allt vanligare i medierna.²⁷

Med hjälp av ord framträder berättelserna. Det journalistiska språket har som uppgift att informera, beröra och underhålla. Ordvalen färgar och påverkar den bild som ges av verkligheten. I den hårda konkurrensen om publikens uppmärksamhet är det viktigt att fånga läsarens uppmärksamhet. Detta görs delvis genom ordval. Många av de ord vi använder har

²⁵ Ghersetti Marina, *Medierna och demokratin (red): Journalistikens nyhetsvärdering* (Lund, Studentlitteratur, 2012), 212.

²⁶ *Ibid*, 212.

²⁷ Ghersetti Marina, *Medierna och demokratin (red): Sensationsjournalistikens mekanismer*, (Lund, Studentlitteratur, 2004), 261-262.

en värdeladdning, vilket innebär att de har en känslomässig värdering utöver ordets grundbetydelse. Detta kan vara både en positiv eller negativ betydelse.²⁸ I medierna används värdeladdade ord som har sensationshöjande eller förstärkande funktion. Ordet katastrof är till exempel mycket mer dramatiskt än ordet situation. Genom att använda sig av ordet katastrof, i kombination med andra ord, kan det annars rätt vardagliga ordet bli mer laddat och kombinationen kan bidra till höja spänningen.²⁹

4.2 Medielogik

Det finns många faktorer som styr nyhetsvärderingen, så som ekonomiska, sociala och politiska system. Även organisationen bakom nyhetskanalen samt de journalistiska idealen och normer styr vad som blir till nyheter. Medielogik är ett begrepp som används för att förklara nyhetsutbudet inom medieforskningen. Det finns delade meningar om vad begreppet innefattar. Majoriteten menar att det sammanfattar den arbetslogik som medierna arbetar efter. Det handlar då dels om mediernas sätt att berätta nyheter och fånga publikens uppmärksamhet. En annan aspekt är att nyheter är olika lämpade för mediernas format. Exempelvis: det finns nyheter där förutsättningarna för bra bilder finns, då kan TV vara det rätta formatet. Slutligen påverkar medielogiken även mediernas rutiner och metoder. Händelser som passar in i mediernas arbetssätt bedöms oftare vara mer nyhetsmässiga än andra. Att hålla presskonferenser som passar in i mediernas dagliga arbete ökar chanserna för att media ska fånga upp händelsen.

Medieforskaren Bengt Johansson menar att medielogiken inte kan ses som en grundläggande förklaring till händelsernas nyhetsvärde, däremot kan teorin ha en stark bidragande orsak. Teorin kan inte förklara varför en händelse uppmärksammas i media, den kan dock förklara varför en händelse aldrig publiceras eller varför mindre intressanta händelser uppmärksammas.³⁰ En annan aspekt som kan påverka nyhetsvärderingen är att dagens journalister är en homogen grupp. De har liknande social, ekonomisk och kulturell bakgrund och livsstil, vilket kan påverka urvalet då journalisterna har liknande värderingar och referensramar.³¹ Dock har det visat sig att den enskilde journalistens åsikter endast har en

²⁸ Nationalencyklopedin, värdeladdad, hämtad 2015-11-04, <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/vardeladdad>.

²⁹ Gherstti Marina, *Medierna och demokratin (red): Sensationsjournalistikens mekanismer*, (Lund, Studentlitteratur, 2004), 259.

³⁰ Hadenius, Weibull, Wadbring, *Massmedier, press, radio och tv i den digitala tidsåldern*, (Falun, Ekerlids förlag, 2011), 237-238.

³¹ Johansson Bengt, *Medierna och demokratin (red): Journalistikens nyhetsvärderingar*, (Lund, Studentlitteratur, 2004), 238.

liten eller ingen påverkan alls på det journalistiska innehållet.³² Precis som med nyhetsvärdering är det viktigt för oss att ta med medielogik för att förstå skapandet av nyhetsjournalistik genom journalisters arbetsprocess och hur vissa nyheter lämpar sig bättre i vissa medieformatet än andra.

4.3 Vi och dom

I den statliga utredningen *Mediernas vi och dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* menar författarna att medierna inte ensamma bär ansvaret för fortplantningen av negativa attityder eller föreställningar om "de andra". Även det politiska systemet, utbildningssystemet och marknaden bär ansvar för reproduktionen. Författarna menar att det finns en rad exempel på olika mediala händelser där "de andra" och "vi" ses som två väsensskilda grupper med helt olika "kulturella egenskaper". "Vi" beskrivs som det normala och "vi" blir en måttstock för bedömningen av "de andra".³³

I kapitlet *Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet* tar Ylva Brune i samma rapport upp begreppen "vi och de" och "andrafiering". Hon menar att en text kan skapa en särskild form av identiteter för de aktörer som uppträder i texten, för mediet och för läsaren. Reportern kan göra någon eller några till "de andra" genom att konstruera ett "vi" och "dem". I texterna framstår relationen mellan "vi" och "dem" i en serie skillnader, motsattsförhållanden eller i en konflikt. "Dem" är något som "vi" talar om i texterna, där "dem" som beskrivs är föremål för gestaltningar som utgår från diskurser som textens "vi" kan solidarisera och är hemma i, medan "de andra" har inget eller marginellt med inflytande över hur de framstår i texten.³⁴

I medierna finns det en kraftfull variant av andrafiering, framförallt av muslimer. "De" blir iklädda egenskaper som är oönskade i den egna kulturen. "Vi" tillskriver "dem" egenskaper, handlingar eller problem som är främmande eller oönskade i vår egen självbild och kan beskrivas som ett hot mot "vår" identitet. Typiefieringen av invandraren i nyhetsartiklar hjälper till att konstruera en idealiserad svensk nationell identitet.³⁵

En av de mest grundläggande formerna för tillträde i det medierade offentliga rummet är att på något sätt synas i medierna som omtalad, porträtterad eller intervjuad. Att

³² Djerf-Pierre Monika & Wiik Jenny, *Medierna och demokratin* (red): Journalistiken och journalisterna, (Lund, Studentlitteratur, 2012), 193.

³³ SOU, 2006:21, *Mediernas vi och dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, (Stockholm, Kulturdepartementet), 4.

³⁴ Ibid, 91.

³⁵ Ibid, 91.

osynliggöra personer ur marginaliserade grupper kan vara ett sätt att diskriminera. Brune menar att även ett systematiskt synliggörande av en grupp i negativa sammanhang kan vara ett annat sätt att diskriminera.³⁶

Teorin om ”vi och dom” är intressant för att se om de medier som vi valt att studera återger en negativa föreställningar om ”de andra”. Eftersom det kan påverka läsarna till en negativ inställning gentemot flyktingar och ser dessa som främlingar eller som ett hot.

4.4 Att se andras lidande

”En bild säger mer än tusen ord” brukar det heta. Alan Kurdis död blev en väckarklocka för medier och människor runt om i världen. För att förstå varför medierna valde att publicera den starka bilden samt förstå hur bilder bidrar till uppfattningen om flyktingar, har vi valt att titta närmare på hur bilder av andras lidande påverkar oss som läsare.

Publicerade nyhetsbilder är ett resultat av en rad olika val som en fotograf, en redigerare eller en redaktion har gjort. Ett fotografi är ett utsnitt av verkligheten, där fotografen har valt sitt motiv och samtidigt valt bort allt som hamnar utanför bilden. Av fotografens alla bilder är det en redaktör som väljer ut de som passar bäst ihop med texten.³⁷

Susan Sontag menar i sin bok *Att se andras lidande* (2004) att bilder på krig är normaliserat i dagens samhälle och att vi inte längre reagerar särskilt starkt av att se detta. Genom att ständigt vara åskådare till bilder av lidande har vi blivit härdade. När Sontag skriver ”vi” syftar hon på alla som inte själva upplevt någon form av krig eller lidande. Hon menar att ”vi” aldrig kan förstå oss eller förstå hur förfärligt och förödande krig är.³⁸

Ju mer exotisk och avlägsen platsen är, desto vanligare är det att ”vi” får se avlidna och döende rakt framifrån. Sontag menar att ju mer ”vi” kan distansera oss från människorna på bilden både kulturellt, geografiskt eller utseendemässigt, desto större är chansen att ”vi” på nära håll får se de avlidna eller döende människor.³⁹ Elände och lidande säljer och fotografer söker efter mer dramatiska bilder som överraskar, skrämmer eller chockar, eftersom de vill att vi stannar upp och reagerar.⁴⁰

³⁶ SOU, 2006:21, *Mediernas vi och dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, 100.

³⁷ Statens medieråd, ”Bilder visar inte allt”, hämtad 2015-11-27,

<http://www.statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor/bildervisarinteallt.421.html>

³⁸ Sontag Susan, *Att se andras lidande*, (Falun, Brombergs bokförlag, 2004), 24.

³⁹ Ibid, 77.

⁴⁰ Ibid, 29.

4.5 Stereotyp

Nationalencyklopedin förklarar ordet *stereotyp* som en ”förenklad, ofta allmänt omfattad föreställning om utmärkande egenskaper hos alla som tillhör en viss grupp, till exempel nation, ras, religion eller kön”. Den bild man skapar sig av en person påverkas av den stereotypiska bild som finns av gruppen, ofta utan att man gör en närmare prövning om den stämmer eller ej. Uppfattningen påverkar inte bara hur man ser på vissa individer utan också om hurdana de bör vara. Genom stereotyper vidmakthåller man ofta fördomar och negativa attityder.⁴¹

⁴¹ Rosén Ann-sofie, ”Sterotyp”, hämtad 2015-11-03,
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/stereotyp>.

5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vårt syfte är att undersöka hur mediebilderna av de människor som flytt till Europa via Medelhavet. Vi vill undersöka hur flyktingarna framställs i media genom namnpubliceringar, ålder, kön och bilder. Vi avser också att undersöka vilka som kommer till tals och vilket ord reportern använder sig av för att beskriva situationen. Finns det en gemensam stereotyp av flyktingar hos de olika mediehusen?

Frågeställningar:

- Hur mycket rapporterar svensk dagspress om flyktingfrågan hösten 2015?
 - a) Hur många artiklar publiceras?

- Vilken bild ger svensk dagspress av flyktingen under en månad hösten 2015?
 - a) Framställs hen med namn, titel, ålder?
 - b) Vem får komma till tals?
 - c) Vilka ord används för att beskriva situationen?
 - d) Vilka typbilder av flyktingarna finns?

- Finns det skillnader mellan olika typer av tidningar?

6 MATERIAL OCH METOD

6.1 Studien

Vi har genomfört en fallstudie med hjälp av en kvantitativ innehållsanalys. Olika variabler så som exempelvis kön, ålder och bild har kodats in i SPSS. Fördelen med en kvantitativ textanalys är att vi kan täcka in ett stort material och på så sätt få en mer omfattande bild av rapporteringen. Nackdelen med den kvantitativa metoden är att vi missar sådant som står skrivet mellan raderna, vilket gör att undersökningen inte blir lika nyanserad och djup. Genom att använda oss av en kvalitativ metod istället hade vi fått en mer nyanserad och fördjupad bild av ett mindre antal texter. För vår undersökning har vi dock kommit fram till att det är viktigare att få ett brett resultat från ett större antal texter. Bilderna undersöker vi enligt en kvalitativ innehållsanalys där ett urval av typiska bilder som förekommer i vårt material analyseras. Detta för att tiden för vår undersökning inte är tillräcklig för en större undersökning av bilderna och för att det är svårt att analysera bilder genom variabler i en kvantitativ innehållsanalys.

6.2 Material

Vi har valt att samla in material från Sveriges två största morgontidningar: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet samt Sveriges två största kvällstidningar: Aftonbladet och Expressen. Gratistidningen Metro valdes bort trots dess stora upplaga på grund av att man inte vet hur många som läser tidningen. Anledningen till att vi har valt fyra tidningar är för att kunna göra jämförelser sinsemellan. Eftersom två av tidningarna tillhör morgonpressen och två kvällspressen avser vi att göra en jämförelse mellan morgonpress och kvällspress, för att se om det finns några skillnader i hur de skriver om flyktingar.

6.3 Sveriges fyra största rikstäckande tidningar

Dagens Nyheter är en oberoende liberal morgontidning som grundades år 1864. Den ges ut 7 dagar i veckan. Tidningen är en del av Bonnierkoncernen. Chefredaktör och ansvarig utgivare är Peter Wolodarski. Tidningen valde 2013 att sluta redovisa sin upplaga, men på deras hemsida skriver DN att de läses av 793 100 personer varje dag.⁴²

Svenska Dagbladet grundades år 1884 i Stockholm och är en obunden moderat morgontidning med en utgivningsfrekvens på 7 gånger per vecka. Ansvarig utgivare och

⁴² Dagens Nyheter, "Om oss", hämtad 2015-11-23, <http://info.dn.se/info/om-oss/>.

chefredaktör är Fredric Karén. Norska medieföretaget Schibstedt är ägare. Enligt statistik från TS uppgick Svenska Dagbladets upplaga 2014 till 158 500 exemplar.⁴³

Aftonbladet som ägs av Schibstedt, är en obunden socialdemokratisk kvällstidning som grundades år 1830. Tidningen har en utgivningsfrekvens på sju dagar i vecka. Chefredaktör och ansvarig utgivare är Jan Helin. Aftonbladet tryckta upplaga uppgick år 2014 till 132 100 exemplar.⁴⁴

Expressen är en obunden liberal kvällstidning som ägs av Bonnierkoncernen och ges ut sju dagar i veckan. Tidningen grundades år 1944. Thomas Mattson är chefredaktör och ansvarig utgivare. Tillsammans med systertidningarna GT och Kvällsposten uppgick 2014 års upplaga till 157 300 exemplar.⁴⁵

6.3.1 Morgontidningar

Det som kännetecknar morgontidningar är att de har en hög utgivningsperiodicitet (oftast sjudagarsutgivning) och är prenumererade. Trots att de lokala morgontidningarna blivit färre, har innehållet utvecklats och breddats.⁴⁶ Morgontidningar anses ha ett högt nyhetsvärde och en kvalitetsstämpel, medan kvällstidningar räknas som sensationstidningar.⁴⁷

6.3.2 Kvällstidningar

Begreppet kvällstidning härrör från 1950- och 1960-talet, då kvällstidningarna kom ut sent på eftermiddagen. Till skillnad från morgontidningar är kvällstidningarna lösnummerförsålda.⁴⁸ Innehållet är av en annan karaktär på grund av att kvällstidningar har andra prioriteringar och bygger mer på sensationsjournalistik än morgontidningar. Kvällstidningarnas inriktar sig på sensationella nyheter, bilder, sport och nöjen. En anledning till kvällstidningarnas sensationsnyheter är att de konkurrerar om läsarna varje dag, medan morgontidningarna

⁴³ TS Mediefakta, "Svenska Dagbladet", hämtad 2015-11-23, <http://ts.se/mediefakta-upplagor/snabbfakta/?mc=001848>.

⁴⁴ Oscarsson Ingemar, "Aftonbladet", hämtad 2015-11-23, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/aftonbladet>.

⁴⁵ TS Mediefakta, "Expressen", hämtad 2015-11-23, <http://ts.se/mediefakta-upplagor/snabbfakta/?mc=000568>.

⁴⁶ Hadenius Stig, Weibull Lennart & Ingela Wadbring, *Massmedier, press, radio och tv i den digitala tidsåldern*, 140-141.

⁴⁷ Weibull Lennart, "Dagstidning", hämtad 2015-11-26, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dagstidning>.

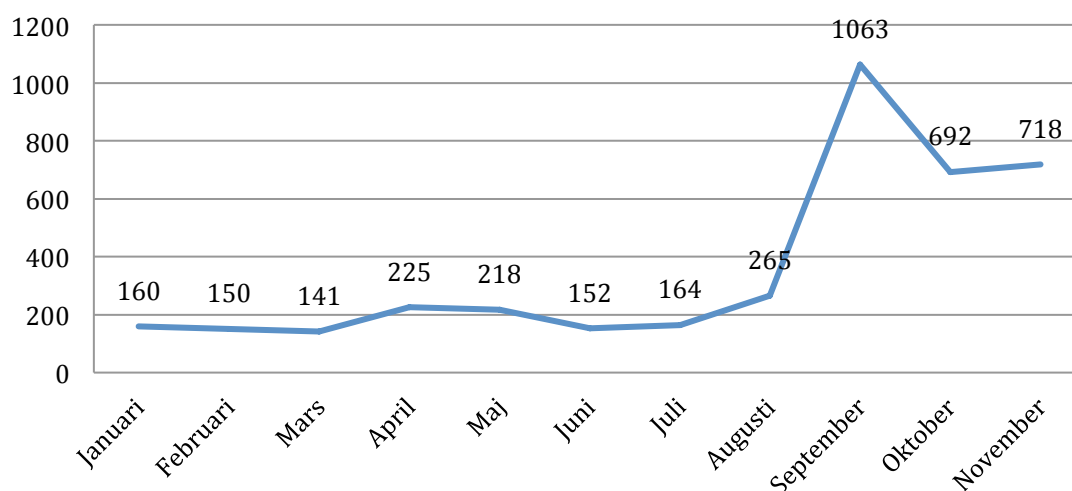
⁴⁸ Hadenius, Weibull, Wadbring, *Massmedier, press, radio och tv i den digitala tidsåldern*, 140.

endast konkurrerar om läsarna när prenumerationen ska förnyas, vilket oftast sker en gång om året.⁴⁹

6.4 Avgränsningar

Tidsperioden vi har valt för vår undersökning är september 2015. Vi har valt tidsperioden för att det var i början på september som medieövervakningen om flyktingsituationen trappades upp och den pågår än i skrivande stund. Under vår valda månad, september, fick vi fram 1063 artiklar som innehåller ordet "flykting" enligt Mediearkivet⁵⁰ i våra valda tidningar. Detta kan jämföras med föregående månad, augusti, då vi sammanlagt endast fick träff på 265 artiklar innehållande ordet "flykting" i våra valda tidningar. En andra anledning till varför vi valt denna tidsperiod är på grund av praktiska skäl - det är en överskådlig tid som vi hinner gå igenom grundligt under uppsatsveckorna. Texterna som ingår i urvalet har hämtats från varje tidnings pappersupplaga. Webbexklusiva texter kommer därmed inte ingå i urvalet. Materialet innefattar artiklar, reportage, krönikor, ledarsidor och även notiser. Sportdelen och andra bilagor ingår inte i urvalet på grund av tidsbrist. Vi begränsar vårt urval till artiklar som handlar om flyktingar som omnämns i egenskap av den rådande situationen, vilket gör att personer som flytt för ett eller flera år sen eller är bosatta i Europa sedan länge inte har kodats.

Figur 6.4 Antal träffar per månad år 2015 på ordet "flykting" i Mediearkivet (antal)

⁴⁹ Gustafsson Karl Erik, "Kvällstidning", hämtad 2015-11-26, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvällstidning>.

⁵⁰ Mediearkivet är Retrievers digitalt nyhetsarkiv som innehåller bland annat tryckta dagstidningar.

6.4 Kodbok

För att kunna genomföra undersökningen utformade vi en kodbok. Fullständig kodbok som användes vid datainsamlingen finns att se i bilaga 1. För att kunna operationalisera våra frågeställningar omvandlade vi dessa till variabler med olika variabelvärden. Därefter kunde ett kodschema utformas utifrån våra frågor (se bilaga 1). För att sätta upp tolkningsregler för variablerna, så måste variabelvärdena vara entydigt definierade och därmed kunna skiljas åt på ett enkelt sätt. När vi började koda upptäckte vi snabbt att vissa variabelvärden som vi missat när vi utformade kodboken behövde läggas till. Exempel på dessa är "händelsearena" eftersom vi inte tänkte på att mycket av det som skrivits utspelar sig i EU:s högkvarter Bryssel. Att detta skedde i ett tidigt stadium var bra eftersom att det då inte var särskilt svårt att gå tillbaka och lägga till variabelvärdet "Belgien" och koda om de artiklar som redan hunnit kodas.

6.5 Validitet och reliabilitet

För att undersöka studiens kvalitet och noggrannhet genomförde vi ett reliabilitetstest. Interkodarreliabilitet går till så att en person genomför sin kodning och därefter genomför den andra personen en omkodning av samma material. Vi gjorde detta för att se om kodningarna stämmer överens med varandra, variabel för variabel, så att resultatet ska bli detsamma oavsett vem som kodat. Ju högre andel överensstämmande kodningar desto bättre reliabilitet har undersökningen, eftersom man då har gjort samma tolkning av det kodade materialet.⁵¹ Eftersom att kodningen av materialet gjordes individuellt och utan påverkan av varandra kunde vi utföra ett test av interkodarreliabiliteten innan den slutgiltiga kodningen skedde. På det viset kunde vi tidigt se inom vilka variabler vi tolkade materialet olika, för att sedan ställa upp nya tolkningsregler för den slutgiltiga kodningen.⁵² Vi provkodade 15 analysenheter vilket motsvarar cirka tre procent av materialet.

Efter den gemensamma genomgången var det två av variablerna som skiljde sig åt. V17 "I vilken position figurerar flyktingen?" var en av dem. Anledningen till att det skiljde sig åt just där är på grund av att variabeln är öppen för subjektiv tolkning.⁵³ Våra olika tolkningar skiljde sig trots detta bara åt inom två av variabelvärdena. De variabelvärdena som skilde sig mellan våra kodningar var "huvudaktör", "biaktör". Andelen variabler som överensstämde efter första kodningen i V17 "I vilken position figurerar flyktingen" blev 74

⁵¹ Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik & Wängnerud Lena, *Metodpraktikan*, 4 uppl. (Vällingby, Nordstedts Juridik, 2012), 207-208.

⁵² Ibid, 207.

⁵³ Ibid, 208.

procent, vilket gav oss en felkodning i 26 procent av fallen. Att vi gjort olika tolkningar av de två variabelvärdena berodde främst på att det ibland var svårt att urskilja vem/vilka som var huvudaktör i artiklarna och var gränsen gick mellan huvudaktör och biaktör. Den gemensamma lösningen blev att vi utgick från vem som mest fick komma till tals och om personen fanns med på bild. Fanns det två personer som fick komma till tals lika mycket och bägge figurerade i bild blev bägge huvudaktörer. Om det däremot var tre eller fler personer som förekom lika mycket blev alla tre biaktörer. Som huvudaktör skulle flyktingen vara den person som fick uttala sig mest i texten, förekom det någon annan aktör som fick uttala sig mer blev flyktingen i de fallen enbart biaktör.

Den andra variabeln som skilde sig åt var V4 "typ av artikel?". Även denna variabel är öppen för en subjektiv tolkning. De variabelvärden som skilde sig åt var enbart inom ett begränsat antal av variabelvärdena. Variabelvärdena som skilde sig åt var nyhetsartikel och reportage samt debattartikel och ledare. Variabler som överensstämde efter kodningen i V4 "typ av artikel" blev 80 procent vilket gav oss en felkodning på 20 procent. Olika i detta fall berodde främst på att vi tolkade några reportage samt en debattartikel olika. Efter en diskussion kom vi överens om att ett reportage kan vara en kortare text så länge den är skriven som ett reportage med mer ingående person- och miljöbeskrivningar än en vanlig nyhetsartikel. Det andra problemet vi hade med debattartikeln var att en av oss tolkade den som ledare och den andra som debattartikel. Eftersom att den var placerad på ledarsidorna kom vi överens om att alla texter på ledarsidan skulle räknas som ledare även om det inte var den största ledartexten på sidan.

I övrigt var det 100 procentig överensstämmelse kodningarna emellan. Det beror delvis på att de flesta variablerna inte är öppna för en subjektiv tolkning.⁵⁴ Därför kan det inte heller finnas någon möjlighet att koda fel. En annan anledning till den höga andelen överensstämmande kodningar kan vara att det inte dök upp fler svårtolkade fall. När vi sedan kodade resten av vårt material satt vi i de flesta fallen tillsammans och kunde därmed diskutera de texter och variabler eller variabelvärden som var svåra att tolka. Detta gjorde vi för att feltolkningar inte skulle ske och för att vår undersökning skulle bli så noggrann som möjligt.

6.6 Generaliserbarhet

⁵⁴ Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik & Wängnerud Lena, *Metodpraktikan*, 208.

Esaiasson et al menar att många undersökningar har begränsade ambitioner att uttala sig allmängiltigt.⁵⁵ Flyktingsituationen som vi just nu står inför är unik och går inte att jämföra med någon annan tidigare situation. Trots detta kan vår undersökning vara generaliserbar på en större population som i så fall skulle vara svensk storstadspress. Det är dock problematiskt att generalisera undersökningen på en annan situation eller på ett annat medium, till exempel landsortspress.

⁵⁵ Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik & Wängnerud Lena, *Metodpraktikan*, 154.

7 RESULTAT OCH ANALYS

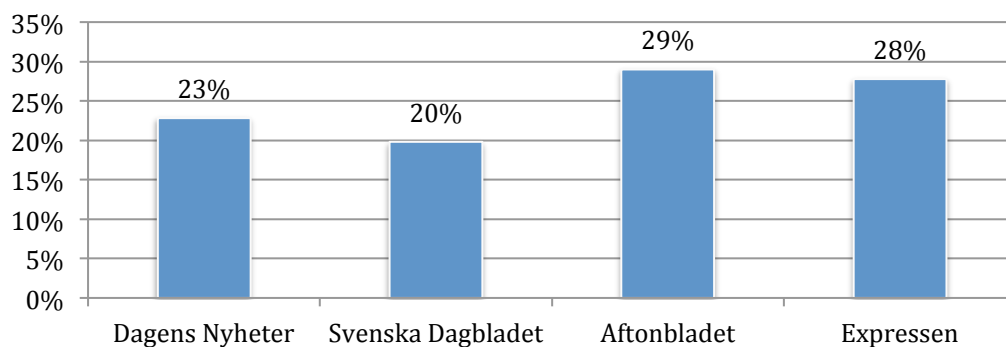
I detta kapitel kommer vi presentera och analysera de viktigaste resultaten från vår studie. Vi har valt att fokusera på de variabler vi finner mest intressanta. Vi kollar först på rapporteringens omfattning, artikelstorlek och handling i de olika tidningarna. Sedan presenteras artiklarnas händelsearena och handling samt vilka ord som används för att beskriva situationen. Till sist presenteras flyktingarnas ålder, kön, namnpubliceringar, position i artiklarna samt yrkestitel, följt av en kort bildanalys. I resultatet kommer vi utgå från våra frågeställningar och redogöra för resultaten under följande rubriker:

- Vem uttalar sig om flyktingsituationen?
- Hur beskrivs flyktingsituationen?
- Vem är flyktingen?
- Finns det några typiska bilder av flyktingarna?

7.1 Omfattning

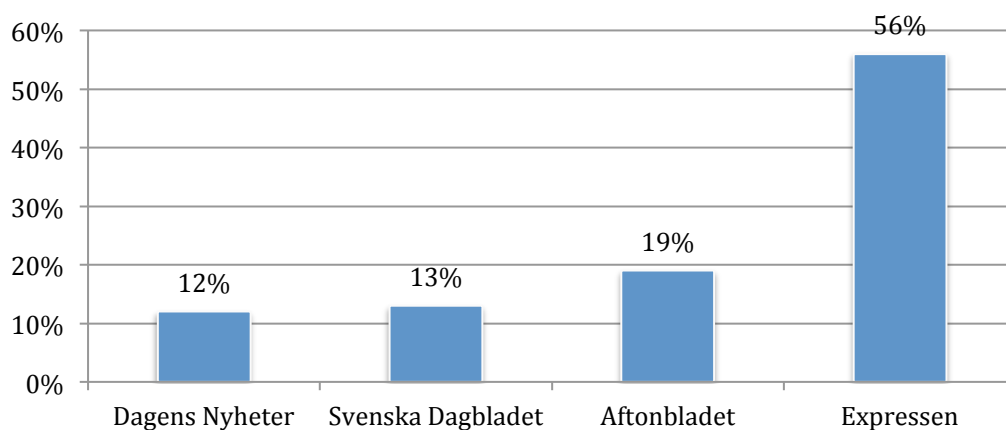
Vi har analyserat totalt 490 artiklar från september 2015 som handlar helt eller delvis om flyktingsituationen. Kvällstidningarnas rapportering var mest omfattande. I figur 7.1.1 kan vi se att Aftonbladet publicerade flest artiklar, 29 procent, tätt följt av Expressen med 28 procent. Morgontidningarnas rapportering var mindre omfattande, Dagens Nyheter publicerade 23 procent av artiklarna och Svenska Dagbladet endast 20 procent. Sammanlagt kan vi se att kvällspressen stod för 57 procent av rapporteringen av flyktingsituationen under september månad och morgonpressen stod för 43 procent.

Figur 7.1.1 Artiklar om flyktingsituationen per tidning (procent)

I varje artikel analyserade vi samtliga flyktingar som förekom i text och/eller bild (bortsett från bilder med en massa personer, där ingen specifik person var i fokus). Vi gjorde detta eftersom vi ville se hur många flyktingar som förekom i rapporteringen och hur de presenterades. I figur 7.1.2 samt 7.1.3 kan vi se att Expressen sticker ut ordentligt när det kommer till antal flyktingar, hela 313 (56 procent) flyktingar förekom i text och/eller bild. Aftonbladet presenterade 101 personer (19 procent) på flykt i sin rapportering. I Svenska Dagbladet förekom 74 flyktingar (13 procent) och i Dagens Nyheter landade siffran på 66 personer (12 procent). Även här kan vi se att morgontidningarnas rapportering av personer på flykt var mindre omfattande. Kvällstidningarna presenterar sammanlagt 414 personer på flykt, vilket motsvarar hela 74 procent medan morgontidningarna endast presenterar 140 personer, vilket motsvarar 26 procent. Den stora skillnaden kan vi koppla till nyhetsvärdering, kvällstidningarna är mer sensationsinriktade och använder sig därför troligtvis av fler flyktingar för att väcka känslor och reaktioner hos läsarna. Att det förekommer så många flyktingar i just Expressen beror på att de hade ett stort uppslag i tidningen den 6 september 2015 där 102 flyktingar presenterades med namn, bild, ålder och hemland. Utöver de hade de ofta flera flyktingar i varje nyhetsartikel.

Figur 7.1.2 Flyktingar per tidning (procent)

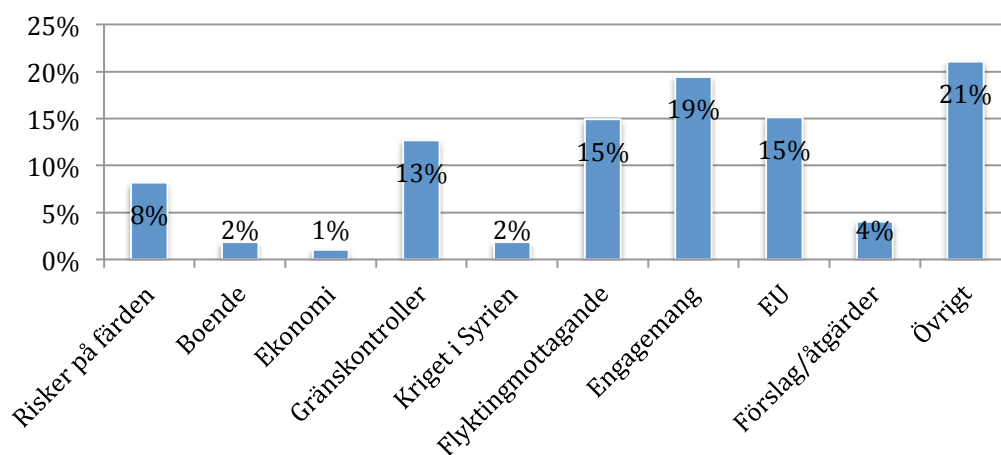
Tabell 7.1.3 Flyktingar per tidning (antal)

Tidning	Flyktingar
Dagens Nyheter	66
Svenska Dagbladet	74
Aftonbladet	101
Expressen	313
Total	554

7.2 Vad handlar artiklarna om?

Ämnen som berörs mest i artiklarna totalt är engagemang, EU och flyktingmottagande, följt av gränskontroller. Minst utrymme får kriget i Syrien, ekonomi, bostad och förslag/åtgärder. Anledningen till att det skrivits mest om engagemang, EU och flyktingmottagande kan bero på nyhetsvärdering. Bland annat uppfylls närhetskriteriet i samtliga tre ämnen. Variabeln flyktingmottagande handlar ofta om hur mottagandet ska se ut i Sverige och variabeln engagemang handlar i de flesta fallen om människor i Sverige som engagerar sig för flyktingarna. Även frågor som rör EU ligger nära läsarna eftersom stora beslut på EU-nivå påverkar Sverige. Att det enbart är ett fåtal nyhetsartiklar som handlar om ekonomi, bostad eller förslag/åtgärder kan bero på att det var under september månad som antalet flyktingar ökade i Europa. Troligtvis har man inte hunnit ta itu med frågor som bostad och ekonomi, utan först försökt lösa de mest akuta problemen som exempelvis mottagandet av flyktingar. Att kategorin övrigt landade på 21 procent beror på att det många gånger var svårt att utläsa exakt vad artiklarna handlade om, speciellt åsiktsmaterial och krönikor. Under övrigt ligger även ämnen som vi inte hade med i kodschemat, exempelvis återförenade familjer, familjer som haft problem i ankomstlandet (som inte gäller boende) eller flyktingens liv innan hen flydde.

Figur 7.2.1 Vad artiklarna handlar om (procent)

I tabell 7.2.2 kan vi utläsa antal artiklar per ämne i varje tidning. Expressen skrev mest om risker på färden till Europa, vilket kan knytas till tidningens stora fokus på att presentera flyktingarna själva. I Aftonbladet handlade flest artiklar om engagemang, detta på grund av att de bland annat startat upp en stor kampanj för att hjälpa flyktingar under hashtagen #vihjälper. I Dagens Nyheter var det gränskontroller som fick mest utrymme i och med situationen i Ungern, där landets gräns bevakades hårt och flyktingarna hade svårt att ta sig vidare in Europa. Svenska Dagbladet fokuserade mest på flyktingmottagande och då handlade det ofta om politiska diskussioner om hur flyktingarna ska tas emot i Sverige eller andra Europeiska länder. Ett annat ämne det rapporterades mycket om är olika politiska möten och diskussioner om flyktingsituationen i EU.

Tabell 7.2.2 Vad artiklarna handlar om per tidning (antal)

Ämne	Dagens Nyheter	Svenska Dagbladet	Aftonbladet	Expressen
Risker på färden	0	8	8	24
Boende	1	4	2	2
Ekonomi	1	2	1	1
Gränskontroller	18	10	12	22
Kriget i Syrien	3	1	3	2
Flyktingmottagande	16	20	19	18
Engagemang	22	13	37	23
EU	22	13	23	16
Förslag/åtgärder	4	7	4	2
Övrigt	25	20	36	25
Totalt antal artiklar	112	97	145	136

7.3 Vem uttalar sig om flyktingsituationen?

Precis som våra föregående resultat visar är Expressen den tidning där flest flyktingar, 46 procent, får komma till tals som huvudaktörer. I Aftonbladet är flyktingarna huvudaktörer i 25 procent av fallen. Även här skiljer sig morgontidningarna i resultatet genom att endast 18 procent av flyktingarna är huvudaktörer i Dagens Nyheter och endast 16 procent i Svenska Dagbladet. Vi kan se vissa samband mellan vad artiklarna i de olika tidningarna handlar om och vilka aktörer som får komma till tals. Bland annat är det fler politiker som får komma till tals i morgontidningarna, 38 procent i både Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Svenska Dagbladet skriver mer om just flyktingmottagandet och politiken bakom det och Dagens Nyheter skriver mycket om politiken i EU. Även Aftonbladet har skrivit mycket om EU, men

har ändå en relativt låg siffra, 22 procent, politiker som uttalar sig. Varför det är så har vi inte funnit något svar på. Aftonbladet innehåller mest åsiktsmaterial, i 37 procent av artiklarna är textförfattaren själv huvudaktör. Det kan kopplas till antal artiklar om engagemang som också landar på 37 procent. Mycket av åsiktsmaterialet, främst krönikor, har handlat om just engagemang för flyktingar.

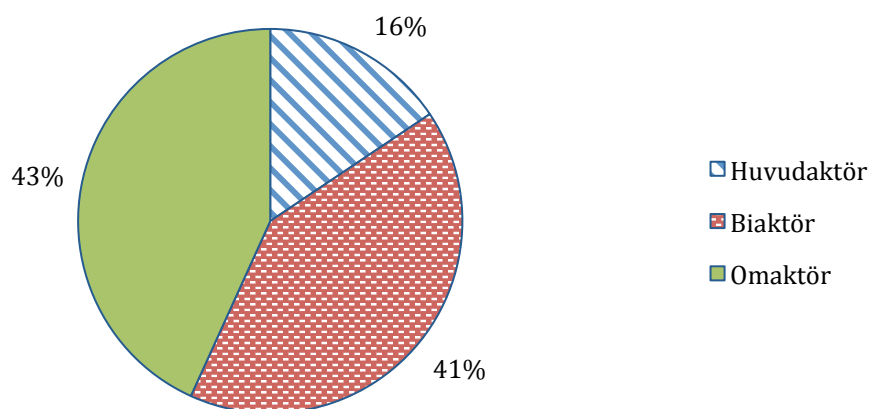
Tabell 7.3.1 Vem som kommer till tals per tidning (procent)

Huvudaktör	Dagens Nyheter	Svenska Dagbladet	Aftonbladet	Expressen	Totalt
Expert eller forskare	3%	7%	4%	5%	3%
Flykting	18%	16%	25%	46%	19%
Textförfattare	31%	31%	37%	24%	22%
Politiker	38%	38%	22%	32%	22%
Myndighet eller tjänsteman	5%	10%	8%	7%	5%
Organisation	5%	16%	10%	7%	7%
Representant för näringslivet	2%	2%	1%	3%	2%
Kändis	7%	0%	8%	11%	5%
Övrigt	29%	21%	20%	17%	15%
Total					100%

I vilken position förekommer flyktingen?

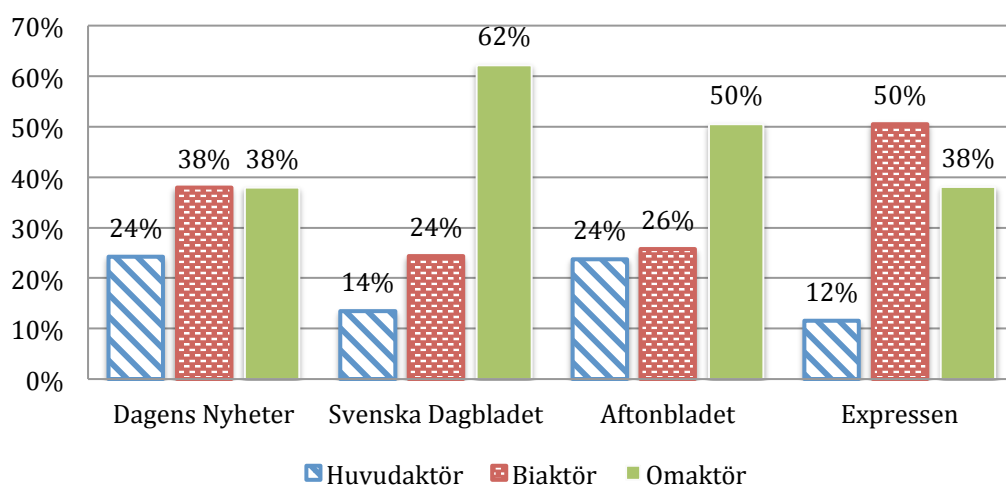
När personer som flyr förekommer i tidningarna är det bara i 16 procent av fallen som huvudaktör. Huvudaktör har vi definierat som den person som uttalar sig mest i texten med flest antal citat och/eller ord. Det innebär att flyktingarna ofta omtalas utan att själva vara huvudperson i texten. Vår definition av biaktör är en person som kommer till tals men inte huvudsakligen, biaktören får helt enkelt mindre utrymme i texten än huvudaktören. Omaktör är en person som inte själv citeras men som omtalas i texten. Vi kan se att flyktingarna förekommer som omaktörer i något högre utsträckning än som biaktörer, 43 procent respektive 41 procent. Det innebär att flyktingarna ofta omtalas utan att själva få uttrycka sig.

Figur 7.3.2 Flyktingarnas position totalt (procent)

I figur 7.3.3 kan vi se att Svenska Dagbladet är den tidning där flyktingen oftast förekommer som omaktör. Expressen däremot har en låg siffra omaktörer jämfört med Svenska Dagbladet och Aftonbladet. De har dock en betydligt högre siffra biaktörer och en något lägre siffra huvudaktörer än de andra tidningarna. Precis som tidigare forskning visar att minoriteter ofta inte kommer till tals själva så visar vårt resultat att flyktingen i samtliga tidningar inte heller får komma till tals särskilt ofta.

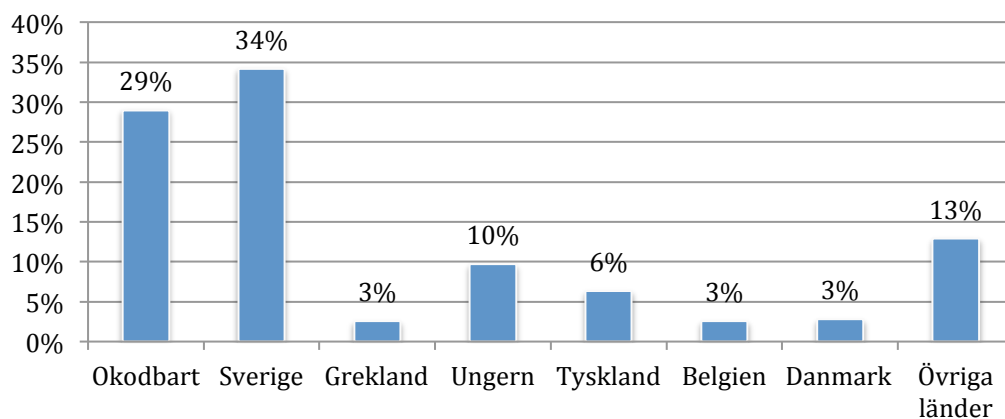
Figur 7.3.3 Flyktingarnas position per tidning (procent)

Vi valde att ha med Sverige, Grekland, Ungern, Tyskland, Belgien, Danmark och Turkiet som variabler när vi kodade artiklarnas händelsearena. Händelsearena definierar vi som i vilket land händelsen i artikeln utspelar sig. Att Grekland finns med beror på att många

flyktingar anländer dit när de först kommer till Europa via Medelhavet. Ungern finns med för att det i september utspelade sig mycket drama vid landets gräns och på tågstationen i Budapest, där många flyktingar inte kunde resa vidare i Europa på grund av hårda gränskontroller. Belgien finns med eftersom huvudstaden Bryssel är EU:s högkvarter. Danmark finns med på grund av landets hårda flyktingpolitik samt närheten till Sverige. Turkiet valde vi att ha med på grund av händelsen med Alan Kurdi, men eftersom endast 0,8 procent av artiklarna utspelade sig i landet har vi valt att slå ihop variabeln med ”övriga länder”. Flertalet artiklar där Alan Kurdi nämndes var åsiktsmaterial och hade således ingen tydlig händelsearena. I kategorin ”övriga länder”, där 13 procent av artiklarna utspelar sig, ligger även länder så som Kroatien, Finland, Österrike, Makedonien, Storbritannien, Spanien och Frankrike.

Figur 7.3.4 Händelsearena i artiklarna (procent)

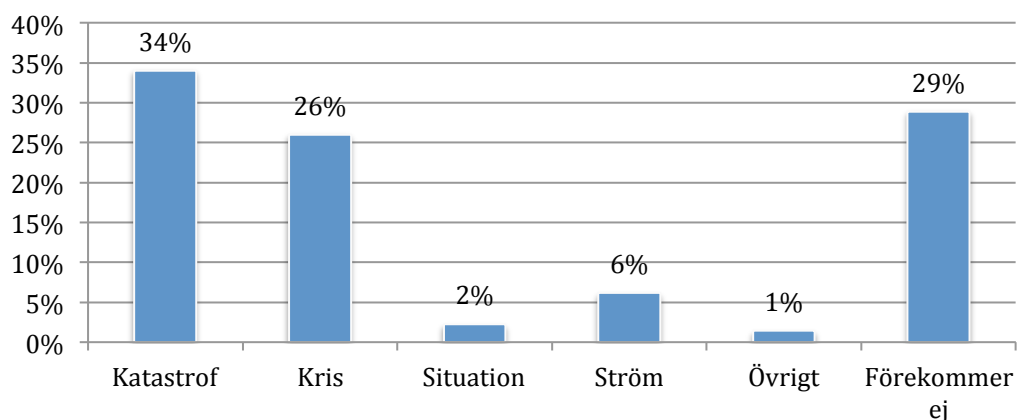
Majoriteten, 34 procent, av artiklarna har handlat om händelser som utspelar sig i Sverige. Det kan ha sin förklaring i att ett stort antal, 19 procent, artiklar hamnar under variabeln engagemang. Artiklarna om engagemang handlar ofta om hur svenska folket engagerar sig i att samla in pengar och förnödenheter till flyktingarna. Det har också skrivits om stödgalor runt om i landet. En annan förklaring är närhetsprincipen, tidningarna prioriterar ofta det som utspelar sig nära läsarna geografiskt. Variabelvärdet okodbart är näst högst med 29 procent. Det beror på att vi bland annat haft svår att avgöra händelsearena i åsiktsmaterial så som krönikor och ledare. Även i nyhetsartiklar har det ofta varit svårt att avgöra händelsearena då flera länder nämns i samma artikel.

7.4 Vilka ord används i texterna för att beskriva situationen?

Genom att studera vilket suffix som förekommer efter ordet flykting i artiklarna kan vi se vilka tendenser tidningarna har att använda sig av värdeladdade ord. Värdeladdade ord

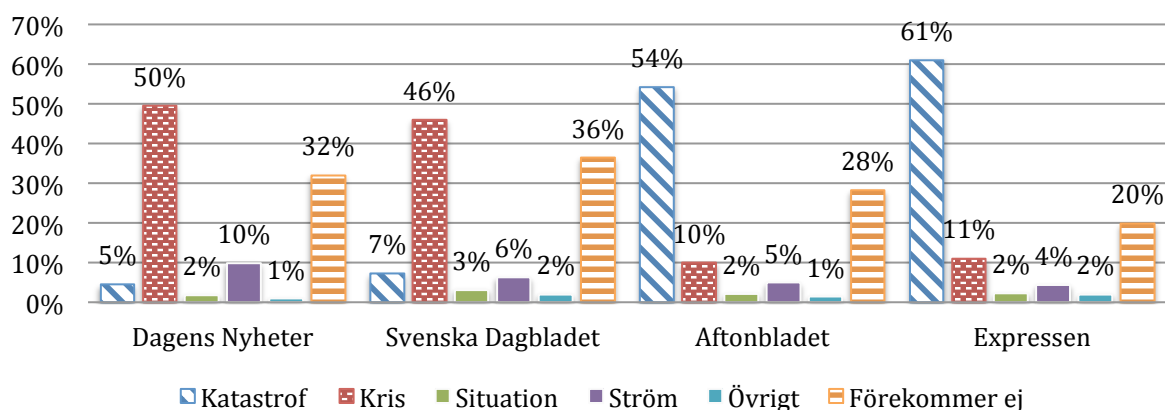
definieras som ord som har en positiv eller negativ känslomässig värdering utöver ordets grundbetydelse. Katastrof är det ord som vi anser mest sensationshöjande och förstärkande och som kan associeras med som händelser som till exempel miljökatastrofer och svältkatastrofer. Även ordet kris höjer spänningen mer än det mer neutrala ordet situation. I tidningarna förekom ett suffix efter ordet flykting i 71 procent av texterna. Suffixerna katastrof och kris förekommer oftast, vilket kan bidra till att dramatiken kring flyktingarnas situation ökar.

Figur 7.4.1 Suffix som följer ordet flykting totalt (procent)

Intressant här är att se hur morgontidningarna skiljer sig från kvällstidningar. Både Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet använder ordet kris i samband med ordet flykting i de flesta fallen där ett suffix förekommer. Kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen använder ordet katastrof i högre utsträckning. Kvällstidningar är kända för sensationsnyheter och rubriker som väcker uppmärksamhet, vilket kan förklara varför de använder ett starkt och skrämmande ord som katastrof i större utsträckning.

Figur 7.4.2 Suffix som följer ordet flykting per tidning (procent)

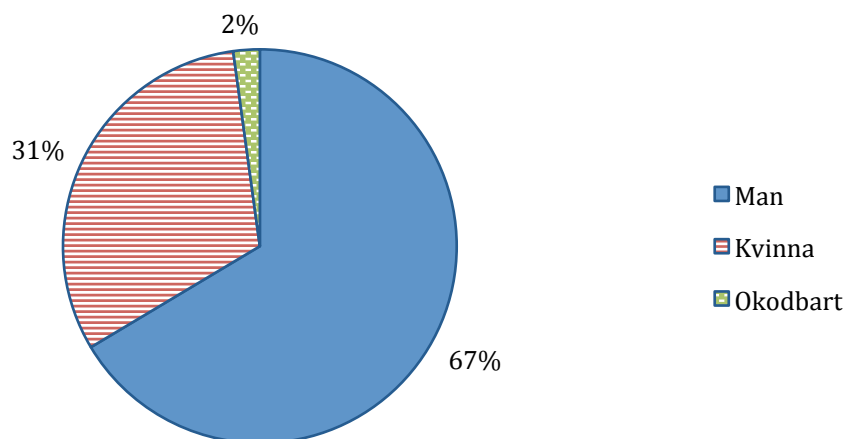

7.5 Vem är flyktingen?

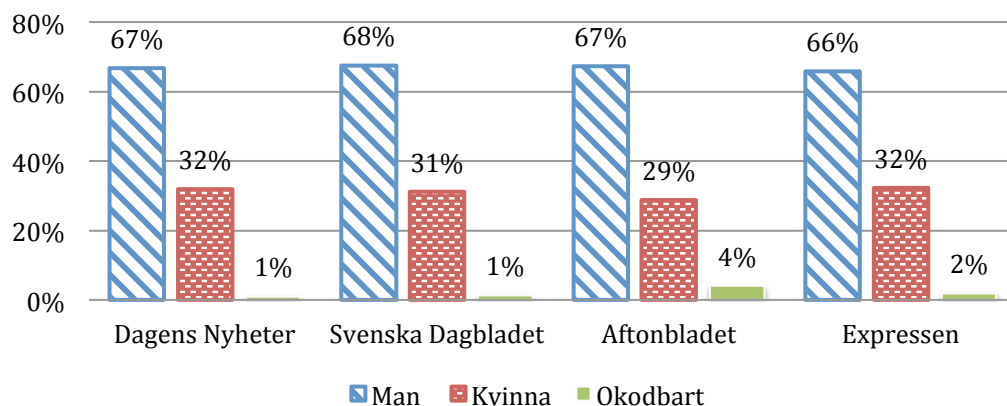
Könsrepresentation

Redan vid en snabb överblick av tidningarna var det enkelt att se att män förekommer i högre grad än kvinnor i rapporteringen om flyktingsituationen. I figur 7.5.1 framgår det att hela 67 procent av flyktingarna i artiklarna är män eller pojkar och 31 procent av flyktingarna är kvinnor eller flickor. Resterande 2 procent är personer som på grund av olika faktorer inte gått att kategorisera som varken män eller kvinnor. Vi kunde inte utläsa någon nämnvärd skillnad i könsrepresentationen i de olika tidningarna, samtliga låg på runt 66-70 procent män och runt 29-32 procent kvinnor, vilket redovisas i figur 7.5.2

Figur 7.5.1 Könsrepresentation totalt (procent)

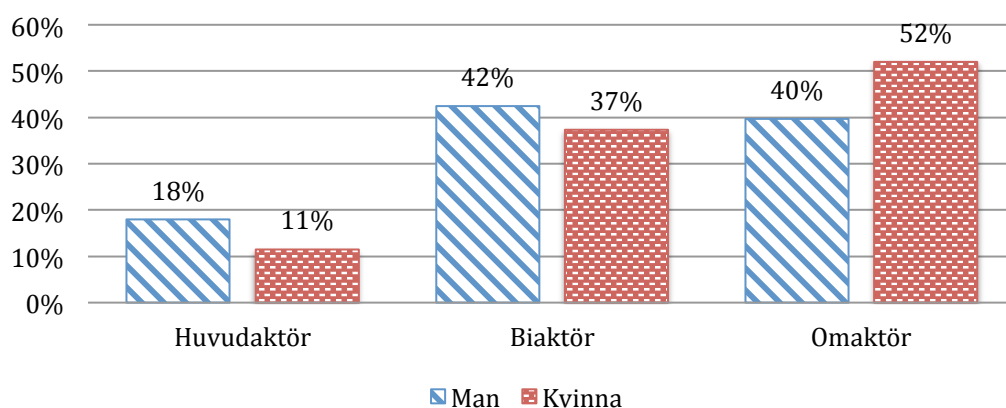
Figur 7.5.2 Könsrepresentation i de olika tidningarna (procent)

Enligt UNHCR är 61 procent av de personer som flyr över Medelhavet män. Därför var det föga förvånande att män förekom i högre utsträckning än kvinnor i rapporteringen. UNHCR:s

siffran på 61 procent stämmer bra överens med vårt resultat på 67 procent. Vi har även räknat in pojkar under 18 år i kategorin män, vilket kan ge en förklaring till att vårt resultat är något högre. Anledningen till att fler män än kvinnor är på flykt kan bero på flera olika kulturella, ekonomiska och sociala faktorer. Män har dessutom ofta bättre fysiska förutsättningar att klara den långa och svåra färden till Europa. Vi tror även att männen är mer benägna att tala för familjen än kvinnan just på grund av sociala och kulturella normer. Detta stöds till viss del om vi kollar på variabeln kön och position. Enligt våra resultat är män oftare huvudaktörer i artiklarna och kvinnor förekommer i högre grad som omaktörer.

Figur 7.5.3 Position och kön total (procent)

Kön och yrkestitel

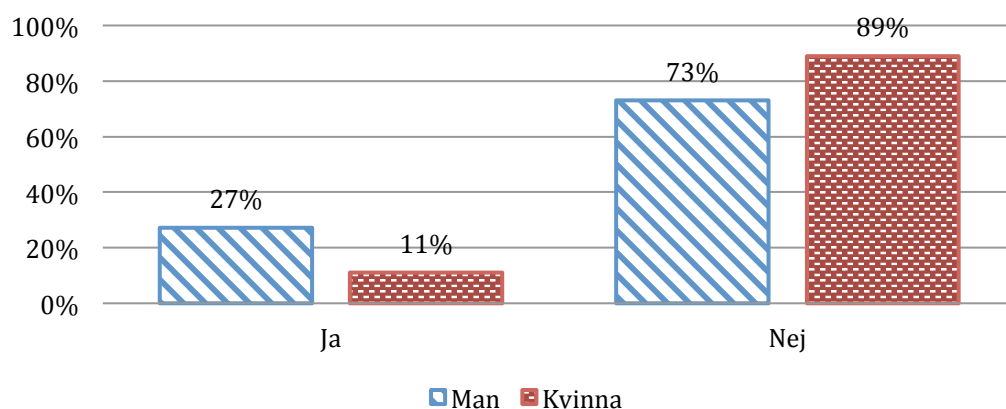
Vi valde att undersöka hur många av flyktingarna som presenteras med yrkestitel eftersom det kan spela stor roll i hur man framställer en person. Får personen vara mer än bara flykting i artiklarna?

Vi upptäckte att de allra flesta inte presenterades med yrkestitel. Resultatet kan bero på att många artiklar presenterar en stereotypisk bild av flyktingar. I den stereotypiska bilden får bara vissa egenskaper plats, till exempel beskrivs flyktingen ofta som någon det är synd om och i den beskrivningen ingår oftast inte statusfaktorer så som yrke eller utbildning. Att vissa egenskaper inte presenteras kan även ha att göra med nyhetsvinkling, de delar av berättelsen som inte passar in i mallen kommer helt enkelt inte med i texten.

Vi kan dock utläsa att män presenteras med yrkestitel mer än dubbelt så ofta som kvinnor, 27 procent respektive 11 procent. Här tror vi att kulturella och sociala normer kan vara bakomliggande, dels kan det vara så att män arbetar i högre utsträckning än kvinnor i vissa av flyktingarnas hemländer. Dels kan det vara så att männen är mer måna om att presenteras med yrkestitel eftersom det är en statussymbol. Patriarkala strukturer förekommer

i de flesta samhällen vilket innebär att även reportern som skriver artikeln kan vara färgad av detta och kan på så vis göra skillnader i framställningen av män och kvinnor.

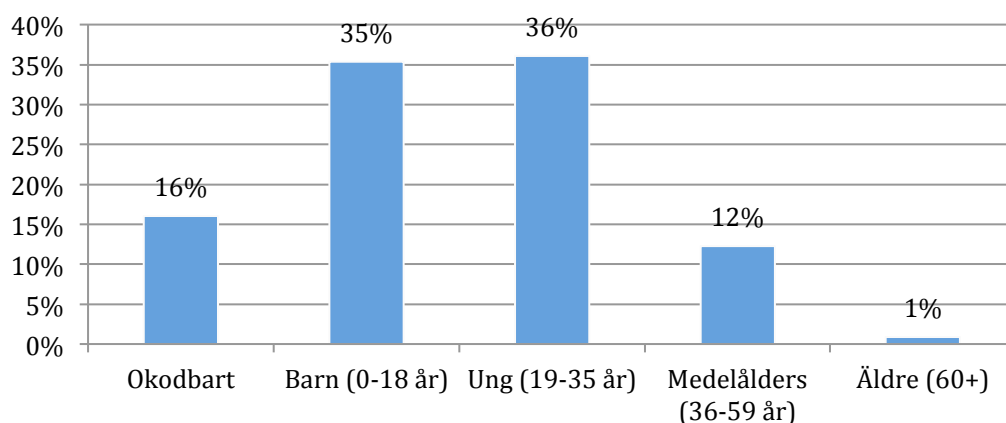
Figur 7.5.4 Total fördelning av yrkestitel och kön (procent)

Åldersrepresentation

I vår studie är hela 71 procent av flyktingarna mellan 0-35 år. Av dessa är 35 procent barn mellan 0-18 år och 36 procent unga vuxna mellan 19-35 år. I figur 7.5.5 kan vi se att 12 procent är vuxna mellan 36 och 59 år och endast 1 procent av flyktingarna är äldre än 60 år. I flera fall var det svårt att utläsa åldern på flyktingen på grund av otydlig beskrivning eller bild, därför blev 16 procent av personerna okodbara. När vi bestämde åldern på flyktingarna gick vi först efter om det stod i texten och om åldern inte förekom försökte vi avgöra åldern genom att se på bilden av personen.

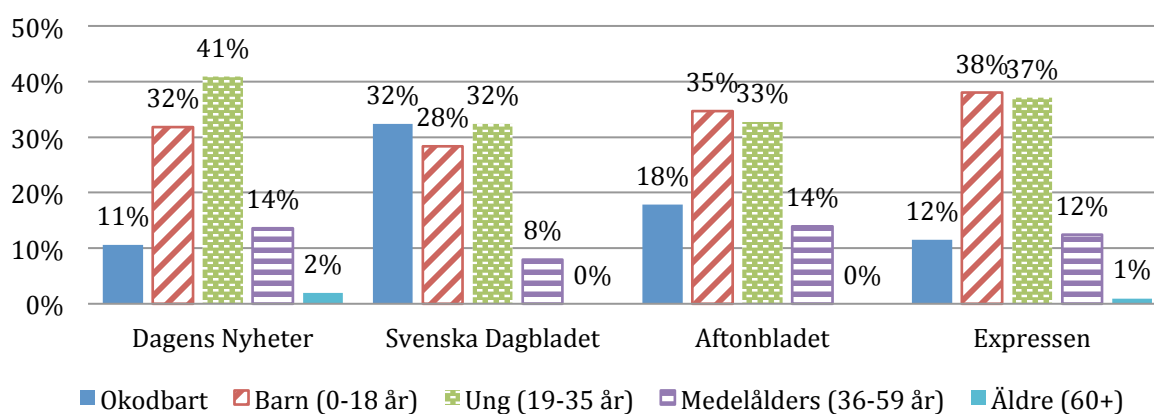
Figur 7.5.5 Total åldersrepresentation (procent)

Vi blev förvånade över det höga antalet barn i rapporteringen. Enligt UNHCR är 23 procent av flyktingarna som kommer via Medelhavet barn. Det är betydligt lägre än vår siffra på 35

procent barn. En anledning till att vårt resultat är högre kan vara att bilden på Alan Kurdi publicerades i september. Hans namn nämndes i många artiklar och han har därför blivit kodat flera gånger. Dessutom kan det vara så att tidningarna använder bilder och intervjuer med barn just för att det väcker läsarnas sympatier, vilket är ett tecken på sensationsjournalistik. Utsatta barn väcker mer reaktioner än vuxna vilket är önskvärt när tidningarna vill locka läsare. I figur 7.5.6 ser vi dessutom att flest barn förekommer i de mer sensationsinriktade kvällstidningarna. I Aftonbladet är 35 procent av flyktingarna barn och i Expressen är antalet 38 procent. I Dagens nyheter är 32 procent barn och i Svenska Dagbladet är 28 procent barn.

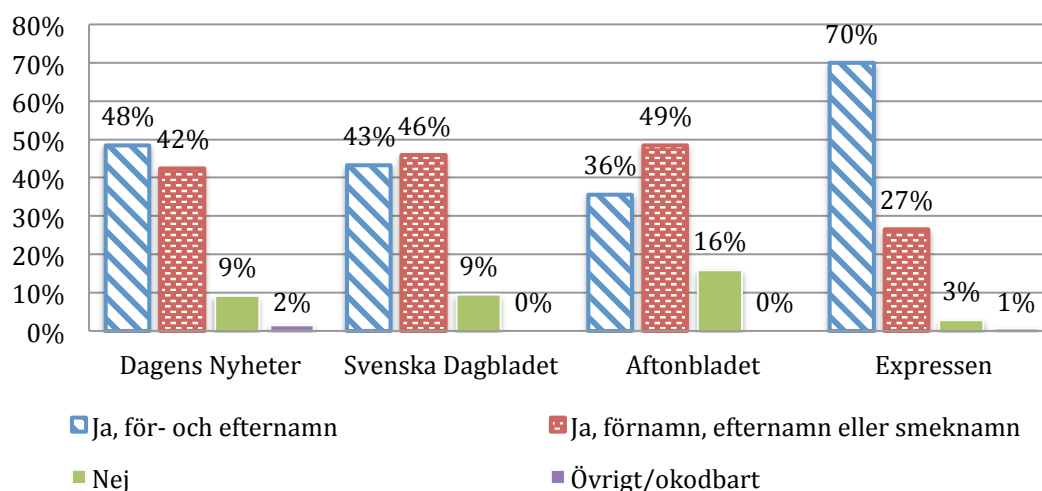
Figur 7.5.6 Åldersrepresentation per tidning (procent)

Namnpublicering

Expressen är överlägset bäst på att publicera fullständiga namn, 70 procent av flyktingarna presenteras med både för- och efternamn. Detta beror troligtvis på det stora uppslaget som publicerades den 6 september, där 102 flyktingar presenterades med fullständiga namn. Aftonbladet är sämst när det kommer till namnpubliceringar, 49 procent av flyktingarna presenteras med endast förnamn, efternamn eller smeknamn och 16 procent har inte namngivits alls. Morgontidningarna är likvärdiga i resultatet men Dagens Nyheter är marginellt bättre på att skriva ut fullständiga namn, 48 procent jämfört mot Svenska Dagbladets 43 procent.

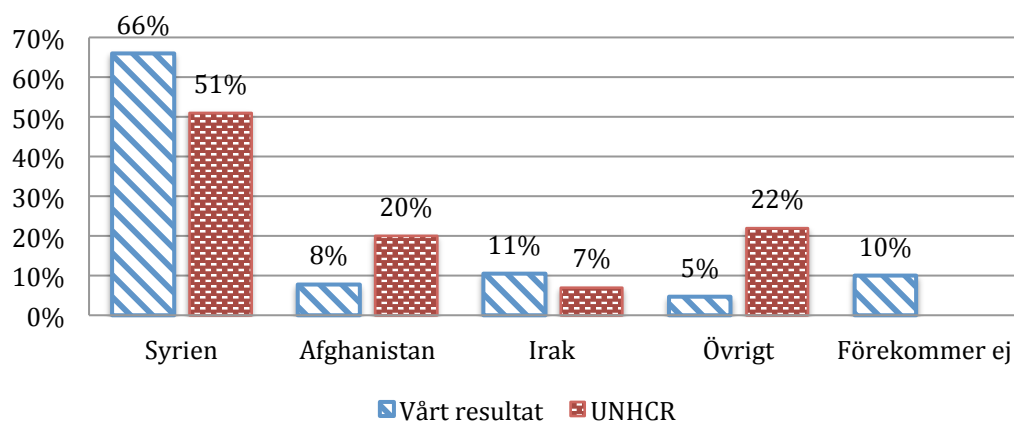
Figur 7.5.7 Namnpubliceringar per tidning (procent)

Flyktingens hemland

Av de 554 flyktingar som vi identifierat är en majoritet, 66 procent, människor som flytt från Syrien. Därefter kommer Irak på 11 procent och Afghanistan på 8 procent. Enligt UNHCR är 51 procent av de som flyr över Medelhavet från Syrien, vilket är 15 procent färre än vår siffra. Vårt resultat skiljer sig även från UNHCR:s siffra på 20 procent flyktingar från Afghanistan och 6 procent från Irak. Vårt resultat är 8 procent från Afghanistan och 11 procent från Irak. Skillnaderna kan utläsas i tabell 7.5.8. Vad dessa skillnader beror på har vi haft svårt att komma fram till. Det problematiska i variabeln för flyktingarnas hemland är dock att det är svårt att avgöra om flyktingarna kommer från det land de sägs fly från eller om de bara varit bosatta i landet. Därför har vi valt att sätta det land som textförfattaren skriver att personen är från som deras hemland. De fall där flyktingens hemland inte står utskrivet har vi satt under kategorin ”förekommer ej”.

Figur 7.5.8 Flyktingens hemland i vår undersökning jämfört med UNHCR:s siffra (procent)

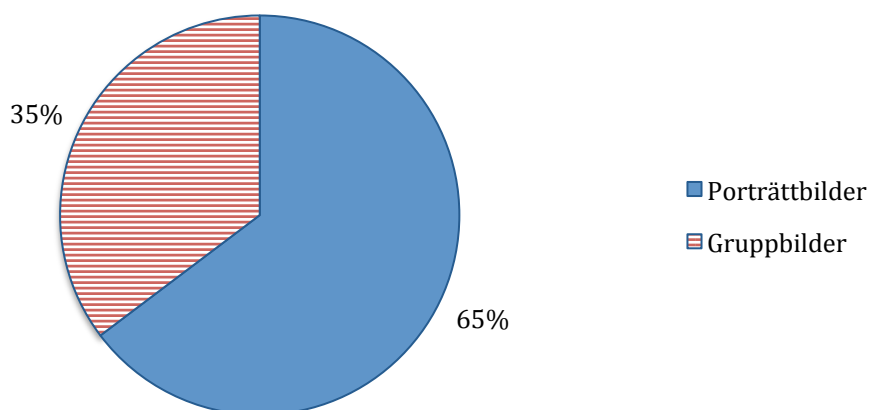
7.6 Vilka typbilder av flyktingar finns i tidningarna?

Vi har sammanlagt kodat 193 bilder på flyktingar. Urvalet gjordes genom att studera dragarbilden (den största bilden) i varje artikel. Om bilden föreställde en eller flera flyktingar kodade vi den efter två olika variabler som presenteras längre ner i detta stycke. I fall där det fanns flera bilder på flyktingar i samma storlek valde vi den bild som föreställde den flykting som huvudsakligen uttalade sig i artikeln. Bilder där andra personer som exempelvis politiker eller hjälparbetare förekom valde vi bort. Anledningen till att vi inte kodade alla bilder i artiklarna är uppsatsens begränsade tid.

När urvalet var genomfört delade vi in bilderna i två grupper: porträttbilder och gruppbilder. Detta för att dessa två typer av bilder skiljer sig åt. I den första bildtypen där enbart en eller ett fåtal personer finns med kommer läsaren individen nära. Den andra typen där en massa personer befinner sig i bild ger intrycket av en våg med flyktingar som väller in i Europa eller porträtterar människor i kaosartade situationer som vid till exempel gränskontroller.

Av bilderna som visade flyktingar var 65 procent porträttbilder där en eller ett fåtal personer är i fokus. Knappt hälften så många, 35 procent, var gruppbilder som innehåller en massa personer. Antalet män i bild landade på 35 procent, vilket är betydligt mer än antalet kvinnor, 16 procent. I 18 procent av bilderna var både män och kvinnor i fokus och i 31 procent av bilderna stod varken män eller kvinnor i fokus och kodades således som ej utläsbart.

Figur 7.6.1 Hur flyktingarna framställs i bild (procent)

Tabell 7.6.2 Könsrepresentation i bilder (procent)

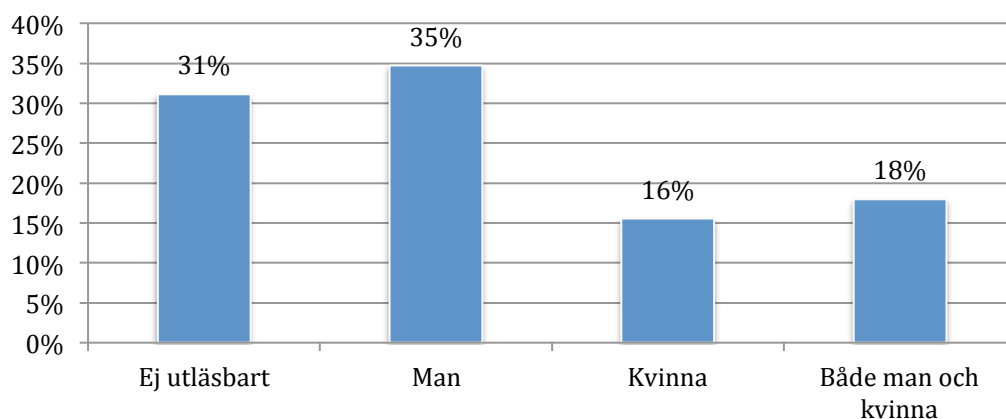

Bild 1. Den första typbilden vi har valt ut föreställer en utsatt människas lidande. Det är ofta enbart en eller två människor som står i fokus i bild, även om det kan finnas flera i periferin. Att bilder som denna publiceras kan precis som Sontag menade bero på att elände och lidande säljer.

Bild 2. Den andra typbilden och förställer ett flertal människor som står eller är på väg någonstans. Det kan vara till fots eller via båt. Denna typ av bild är ofta tagen framifrån och myllret av människor tycks aldrig ta slut på bilden. Läsaren får inte någon närmre kontakt med en enskild individ på samma sätt som i bild 1. Att folk färdas på vägar och spärräls på flykt från förföljelse i dagens Europa är en något som vi inte är vana att se. Dessa bilder har nästan blivit en genrebild eftersom att de så ofta passar bra in på de texter som beskriver strömmen av människor som kommer till Europa.

Bild 3. Fotografierna på Alan Kurdis döda kropp satte igång en våg av vilja att hjälpa. Han har gett de människor som inte klarade flykten ett ansikte och namn. Att denna bild skapade engagemang trots att “vi” enligt Sontag blivit härdade kan bero på att bilden sticker ut jämfört med de två första bilderna, eftersom den visar ett barns öde på ett sätt som vi inte är vana att se i media. De flesta läsare, oavsett ålder, kan relatera till bilden och alla föräldrar kan relatera till smärtan att förlora ett barn. Att redaktörer runt om i världen valde att publicera en så stark bild på ett avlidet barn kan, precis som Sontag skriver, bero på att det är lättare distansera oss från människor som är längre från oss kulturellt. Däremot kan det finnas en tanke en bild på ett dött barn behövs för att “vi” ska reagera, chockas och skrämmas.

8 SLUTDISKUSSION

Ingången i vår uppsats är hur mediebilderna av flyktingar ser ut under den rådande situationen i Europa. När resultatet av vår undersökning nu är redovisat, kan vi dra vissa slutsatser om hur mediebilderna av flyktingar sett ut under september 2015 i våra valda tidningar och hur det skiljer sig mellan morgonpress och kvällspress.

Vår undersökning visar att flyktingen ofta sätts i en svag och utsatt position i tidningarna. Det är få gånger som flyktingen förekommer som huvudaktör och får uttala sig mest i texten. Att det ofta är andra som talar om flyktingarna framställer dem i en position som ”de andra”. När tidningarna skildrar en grupp människor som ”de andra” kan det skapa en föreställning hos nyhetspubliken att den gruppen människor är helt olik dem själva. Reportern skapar helt enkelt ett ”vi” och ”dem” där det oftast är ”vi” som får uttala oss om ”dem”. Flyktingarna själva får således inget eller lite inflytande över hur de framställs i medierna. Anledningen till att rapporteringen ser ut såhär kan bero på att det som reporter är svårt att relatera till den utsatta situation som flyktingarna befinner sig i. Språkliga och kulturella skillnader mellan reporter och intervjuperson kan också påverka vad som kommer med i framställningen. Utöver detta har även många av läsarna svårt relatera till flyktingsituationen, vilket innebär att de lättare distanserar sig från människornas lidande. Detta är en slutsats som vi kan koppla till Sontags teori ”att se andras lidande”.

Fallet Alan Kurdi bevisar dock att det finns sätt att beröra nyhetspubliken trots att bilder på krig och lidande har blivit normaliserat. De allra flesta föräldrar kan föreställa sig smärtan av att förlora ett barn. Frågan återstår dock om det är rätt av medierna att använda bilder på döda barn för att väcka sympatier. Denna typ av publicering är trots allt även ett tecken på sensationsjournalistik och en metod för att sälja fler tidningar.

Återkommande i resultatet är att männen är överrepresenterade i alla undersökta kategorier. UNHCR:s statistik visar att 61 procent av flyktingarna som kommer via Medelhavet är män och överrepresentationen är även väldigt tydligt i tidningarnas rapportering. Eftersom det är flest män som flyr är det svårt att säga om medierna gör rätt eller fel när de låter männen komma till tals i högre utsträckning. Något som dock är anmärkningsvärt är skillnader i framställningen mellan kvinnor och män. Vi kan till exempel se att män presenteras med yrkestitel mer än dubbelt så ofta än kvinnor samt att kvinnor förekommer som omaktörer i artiklarna betydligt oftare än män. Det kan betyda att tidningarna sätter kvinnan i en svagare och mer utsatt position samt befäster fördomar om könsroller och kulturella skillnader.

Alla fyra tidningar i vår undersökning visar att de i viss utsträckning använder sig av suffix för att beskriva situationen. Dessa suffix kan ha både en väldigt stark värdeladdning eller en mer neutral. Det är i många fall ord som katastrof, kris eller ström som får förklara hur situationen kring flyktingarna ser ut. Ordvalen både färgar och påverkar den bild som journalistiken förmedlar av verkligheten. Det kan vara problematiskt då dessa ord har en stark värdeladdning och kan föra tankarna till naturkatastrofer och finansiella kriser. Gunilla Hulténs (2006) forskning hävdar att medierna tidigare har beskrivit flyktingar som ett hot mot vår välfärd och våra normer. Att använda ord som katastrof, kris eller ström i ett sammanhang om människor på flykt tror vi kan skapa en känsla av rädsla. Många människor kan också förknippa flyktingsituationen som en humanitär katastrof eller kris, vilket kan bidra till engagemang av olika karaktär. Dels kan det öka läsarnas vilja att hjälpa och dels kan det öka oviljan att ta emot flyktingar på grund av rädsla för den beskrivna katastrofen.

Att morgontidningar och kvällstidningar har olika arbetsprocesser blev väldigt tydligt i vårt resultat. Kvällstidningarna presenterade betydligt fler flyktingar och framförallt hade de med fler barn i sina artiklar. Barn som framställs i media kan vara sensationshöjande eftersom att utsatta barn väcker mer sympatier än vuxna. Det var inte särskilt förvånande att kvällstidningarna fokuserade mer på sensationer eftersom just sensationsnyheter är ett kännetecknande drag hos dem.

Slutligen kan vi utifrån vårt resultat urskilja den stereotyp som Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen ger av flyktingen. Eftersom att stereotyper hjälper till att vidmakthålla fördomar och negativa attityder om "de andra", så var det viktigt för oss att undersöka om det fanns en stereotyp och hur den i så fall såg ut. Enligt Nationalencyklopedin (2015) är en stereotyp en förenklad föreställning och med utmärkande egenskaper hos alla som tillhör en viss grupp. Den vanligaste bilden av flyktingen är en ung man från Syrien. Han figurerar ofta med både för- och efternamn men sällan med yrkestitel. Det är vanligare att andra får tala för honom än att han själv kommer till tals. Överlag är stereotypen av flyktingen en person som är ett offer och vars öde ligger i någon annans händer. Flyktingsituationen beskrivs ofta mer som en kris för Europa än en kris för de konflikttrabbade länderna och människorna som flyr därifrån.

I vår undersökning ingick endast de två största morgontidningarna och de två största kvällstidningarna. Det skulle därför vara intressant att undersöka hur mediebilderna av flyktingen ser ut hos andra tidningar och hos etermedierna. Eftersom att mediehusen har olika strategier och arbetssätt kan detta komma att ge intressanta skillnader eller styrka det som vi

kommit fram till i denna undersökning. Det skulle även vara intressant att följa upp hur rapporteringen ser ut längre fram och under en längre tidsperiod.

Vi använde oss av en kvantitativ metod för att kunna få en bred och allmän uppfattning om hur flyktingen framställs. Detta gav oss en generell uppfattning, men det gick inte att studera varje enskild flykting på djupet vilket vi var medvetna om. Vi tror därför att det hade varit intressant att undersöka ämnet med en kvalitativ analysmetod, eftersom att det då blir lättare att fånga upp nyanser.

En annan idé är att studera allmänhetens uppfattningar om flyktingarna för att undersöka om det finns en överensstämmelse med den bild media tar upp. Detta skulle kunna göras med exempelvis enkätundersökning.

9 REFERENSLISTA

9.1 Litteratur

Boréus Kristina, 2005. *Diskriminering med ord*. 1. uppl. Umeå: Borea.

Brune Ylva, 2004. *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborgs Universitet.

Brune Ylva, 1998. *Mörk magi i vita medier. Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*. Stockholm

Djerf-Pierre Monika & Wiik Jenny, 2012. *Journalistiken och journalisterna*. Nord Lars & Strömbäck Jesper. *Medierna och demokratin* (red). 175-198. Studentlitteratur. Lund.

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson & Wängnerud Lena, 2012. *Metodpraktikan* (4 uppl.). Nordstedts Juridik. Vällingby.

Ghersetti Marina, 2012. *Journalistikens nyhetsvärdering*. Nord Lars & Strömbäck Jesper. *Medierna och demokratin* (red), 205-225. Studentlitteratur. Lund.

Graf Heike, 2015. *Journalistiken och den etiska mångfalden*. Karlsson Michael & Strömbäck Jesper. *Handbok i journalistikforskning*, 335-247. Studentlitteratur, Lund.

Hadenius Stig, Weibull Lennart & Wadbring Ingela, 2011. *Massmedier, Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Ekerlids förlag. Falun.

Hultén Gunilla, 2006. *Främmande sidor - främlingskap och nationell gemenskap i fyra svenska dagstidningar efter 1945*. Stockholms Universitet.

Johansson Bengt, 2004. *Journalistikens nyhetsvärderingar*. Nord Lars & Strömbäck Jesper. *Medierna och demokratin* (red). 223-238. Studentlitteratur. Lund.

Shehata Adam, 2012 Medierna och makten över publiken. Nord Lars & Strömbäck Jesper. *Medierna och demokratin (red)*, 317-338. Studentlitteratur. Lund.

Sontage Susan, 2004. Att se andras lidande. Brombergs bokförlag. Falun.

Strömbäck Jesper, 2009. *Makt, medier och samhälle*. SNS förlag. Kristanstad.

Strömbäck Jesper, 2012. Journalistiken och politiken. Lars Nord & Jesper Strömbäck. *Medierna och demokratin (red)*, 263-283. Studentlitteratur. Lund.

9.2 Internetbaserade källor

Dagens Nyheter. u.å. *Om oss*, hämtad 2015-11-23.

<http://info.dn.se/info/om-oss/>.

Globalis, Syren, hämtad 2015-11-23,

<http://www.globalis.se/Konflikter/Syrien>.

Gustafsson Karl Erik. u.å. *Kvällstidning*. Nationalencyklopedien, hämtad 2015-11-26,

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvällstidning>.

Melander Göran & Pålsson Lars. [u.å.]. *Flykting*. Nationalencyklopedin, hämtad: 2015-11-03,

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/flykting>

Migrationsverket. 2015. Fakta om migration, hämtad 2015-11-23,

<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Historik.html>.

Migrationsverket. 2015. Den svenska flyktingkvoten, hämtad 2015-12-03,
<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Flyktingkvoten/Den-svenska-flyktingkvoten.html>.

Migrationsverket. 2013. Schengensamarbetet, hämtad 2015-12-03,
<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/EU-och-internationellt/Schengensamarbetet.html>.

Migrationsverket. 2015. Dublinförordningen, hämtad 2015-12-03,
<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Den-aktuella-flyktingsituationen/Dublinforordningen.html>

Oscarsson Ingemar. u.å. *Aftonbladet*. Nationalencyklopedin, hämtad 2015-11-23,
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/aftonbladet>.

Rosén Ann-Sofie, u.å. *Stereotyp*. Nationalencyklopedin, hämtad 2015-11-23,
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/stereotyp>.

Statens medieråd. u.å. *Bilder visar inte allt*, hämtad 2015-11-27,
<http://www.statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor/bildervisarinteallt.421.html>.

TS. u.å. *Expressen*. TS Media fakta, hämtad 2015-11-23,
<http://ts.se/mediefakta-upplagor/snabbfakta/?mc=000568>.

TS. u.å. *Svenska Dagbladet*. TS Mediafakta, hämtad 2015-11-23,

<http://ts.se/mediefakta-upplagor/snabbfakta/?mc=001848>.

UNHCR. u.å. UNHCR Global Trends 2014, 2015, hämtad 2015-11-23,

http://www.unhcr.org/556725e69.html#_ga=1.70808025.831823958.1448280431.

UNHCR. 2015. The crisis in syria. UNHCR-northerneurope, hämtad 2015-11-23,

<http://www.unhcr-northerneurope.org/in-focus/the-crisis-in-syria/>.

UNHCR. u.å. Refugees/Migrants Emergeny Response – Mediterranean, hämtad 2015-11-29,

<http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>.

UNHCR. u.å. FN:s flyktingkomissarie, hämtad 2015-12-01,

<http://www.unric.org/sv/component/content/article/16-humanitarian/25742-fns-flyktingkommissarie> .

Weibull Lennart. u.å. *Dagstidning*. Nationalencyklopedin, hämtad 2015-11-26,

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dagstidning>.

BILAGA

KODBOK MED DEFINITIONER

FAKTAVARIABLER

V1 Tidning

- 1 Dagens Nyheter
- 2 Svenska Dagbladet
- 3 Aftonbladet
- 4 Expressen

V2 Rubrik

Ordagrann avskrift av huvudraden i artikeln.

V3 Datum

mdd

V4 Typ av artikel

- 1 Nyhetsartikel
- 2 Reportage
- 3 Personporträtt
- 4 Ledare
- 5 Debattartikel
- 6 Krönika eller annat åsiktsmaterial
- 7 Nyhetsgrafik

V5 Artikelstorlek

I artikelstorlek ingår rubrik, ingress och bild.

- 1 Mindre än en 1/8 sida
- 2 1/8 sida eller mindre än en 1/4 sida
- 3 1/4 sida eller mindre än en 1/2 sida
- 4 1/2 sida eller mindre än en 1/1 sida
- 5 1/1 sida eller mer
- 6 Uppslag eller mer

V6 Placering

- 1 Förstasida
- 2 Insida

INNEHÅLLSVARIABLER

V7 Vad handlar texten huvudsakligen om?

- 1 Risker på färden
- 2 Boende
- 3 Ekonomi
- 4 Gränskontroller
- 5 Kriget i Syrien
- 6 Flyktingmottagande
- 7 Engagemang
- 8 EU
- 9 Övrigt
- 0 Okodbart
- 11 Förslag/åtgärder

V8 Fokus

- 1 Handlar helt om flyktingsituationen
- 2 Handlar delvis om flyktingsituationen

V9 Vilka får huvudsakligen komma till tals i artikeln?

Person 1

- 1 Expert eller forskare
- 2 Flyktingen
- 3 Textförfattare (egen åsikt)
- 4 Politiker
- 5 Myndighet/tjänsteman
- 6 Organisation
- 7 Representant för näringslivet
- 8 Jurist
- 9 Övrigt
- 11 kändis

V10 Person 2

- 1 Expert eller forskare
- 2 Flyktingen
- 3 Textförfattare (egen åsikt)
- 4 Politiker
- 5 Myndighet/tjänsteman
- 6 Organisation
- 7 Representant för näringslivet
- 8 Jurist
- 9 Övrigt
- 11 Kändis

V11 Kön, fokus i bild

- 1 Man
- 2 Kvinna
- 3 Både man och kvinna

- 4 Bild förekommer ej
- 0 Okodbart

V12 Vem/vilka framställs i bild?

- 1 En eller två personer i fokus
- 2 En eller ett fåtal personer

V13 Händelsearena

- 1 Sverige
- 2 Grekland
- 3 Ungern
- 4 Tyskland
- 5 Belgien
- 6 Turkiet
- 7 Danmark
- 9 Övrigt
- 0 Okodbart

V14 Vilket suffix följer ordet flykting- i texten?

- 1 Kastastrof
- 2 Kris
- 3 Situation
- 4 Ström
- 5 Storm
- 9 Övrigt
- 10 Förekommer inte

FLYKTING 1

V15 Kön

- 1 Man
- 2 Kvinna
- 0 Okodbart

V16 Ålder

- 1 Barn (0-18 år)
- 2 Ung (19-35 år)
- 3 Medelålders (36-59 år)
- 4 Äldre (60+)
- 0 Okodbart

V17 I vilken position figurerar flyktingen?

- 1 Huvudaktör (får komma till tals, huvudsaklig aktör)
- 2 Biaktör (får komma till tals, men inte som huvudsaklig aktör)
- 3 Omaktör (flyktingen omnämns utan att en person som flyr får komma till tals)

V18 Namnges personen som är på flykt?

- 1 Nej (person som flyr förekommer i texten utan att namnges)
- 2 Ja, förnamn, efternamn eller smeknamn
- 3 Ja, för- och efternamn
- 9 Övrigt

0 Okodbart (inga personer som flyr förekommer i texten och kan då ej namnges)

V19 Omnämns personer som är på flykt med yrkestitel?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 0 Okodbart

V20 Omnämns personen som är på flykt med en funktion?

- 1 Mamma
- 2 Pappa
- 3 Fru
- 4 Man
- 5 Dotter
- 6 Son
- 7 Syster
- 8 Bror
- 9 Övrigt
- 10 Förekommer ej

V21 Flyktingens hemland

- 1 Syrien
- 2 Afghanistan
- 3 Turkiet
- 9 Övrigt
- 10 Förekommer ej